

Apocalipsis

Makārārūñuroka uþakaþi Jesucristore Juanre bojaeka

¹ Ika þaperareka o'oeaka bojaika ikuþarõ'ðþiji imarükiakaka. I'suþaka imarükia kiyaþaika uþaka baarijayurâte sõñaokaro'si Kimaki Jesucristore sakija'ataeka Tuparã, nare sakibojaokaro'si. Suþa imarî ángelte yipõ'irã kiþûataeka yire sakiðrîwârûrûjeokaro'si. Juan, kiyaþaika uþaka baarijayuka ñime.

² Yi'i Juan, yire þemakotowiritirâ ángelte ritaja yire bearapakarõ'ðjírâja yibojayu, saþemawa'ribaji þañakarâja þeawa'ri þakibekaja. I'suþaka yiro'si simaraþe Tuparârika bojariroka Jesucristore yire ðrîrûjemaka.

³ I'suþaka ima ikuþarõ'ðþiji etararirâka simamaka ikuþaka mijare ñaÑu mae. Suþa imarî ika ñaÑua bojarimaja, suþabatirâ sayi'rirâñurâoka jia jijimaka imarijarirâñurâ.

Íþotëñarirakaweweje Jesúre yi'yurâ imaekarâro'si Juanre o'oeaka

⁴⁻⁵ Mae, Asia ka'iarâ íþotëñarirakaweweareka Jesúre yi'ririþparaka imarâro'si ika yo'oyu yi'i Juan. Suþa imarî Tuparã, Jesucristo, Espíritu Santoþitiyïka maekarakamarâ jia mijare najeyobaarû, jia naka mijare imarûjewa'ri. Bikija imara'aekaki imariþotojo maekakaoka imarijayuka Tuparâte ime. I'suþakajaoka ñamají imajíþparâki kime. I'suþakajaoka Tuparâte

jā'merupa wājitāji imarijayurā ū'potēñarirakamarā imarā*. Espíritu Santo ritaja ū'rūpataiki kime ārīrikopakaja i'supaka kiwājtāji nimarijau. Supabatirā Jesucristo imaki Kiþakire ãñua upakatakaja bojarimaji. I'supaka imaki imarī, reyariþotojo õnia kijariþe'rika ate. I'supaka kibaaú'muekapí ārīwa'ri rīkimarāja reyariþotojo sabe'erō'ð õnia jariþearāñurā ate. Supa imarī ritatojo wejareka ū'pamarāre jā'meiki kime. I'supakajaoka mare wātawa'ri maro'si riwejurubaraka kireyaekaþi ba'iaja mabaaika kiwāpakyika.

⁶ I'supaka mare kibaaeka simamaka, kijā'merūkirāro'siji maimarāñu. Supabatirā kurarāka upakajaoka Kiþaki Tuparāte yapaika upakaja baarimaja maime. Supa imarī, "Ritaja ū'pamaki imarī dika jariwa'ririmarāja jā'mewārūpataiki kime. I'supaka kimamaka apea ima þemawa'ribaji jiitakaja jiyipupaka morirūkika kime", ãþarakaka jijimaka kika maimarijarirāñu. I'supaka oyiaja imarijarirūkikaro'si simarū.

⁷ Ikuþaka imarūkiaoka jia mijā ū'rūrijape, ū'akōrī je'e:

Oko ūmaka watopekaþi Cristore i'tarāñu. Ritatojo wejareka imarā, supabatirā kire jāækaraþ parijioka ū'patarāñurā i'supaka imarāka. "Ba'iaja yijare kijūarūjerāñu", ārīwa'ri orirāñurā. I'supaka simarū.

⁸ Ikuþaka kibojayu: "Alfa,[†] Omega upaka imaki ñime. Alfa ñime ñañu ritaja þo'ijiaekaki

* **1:4-5** Siete espíritus † **1:8** En el alfabeto griego, alfa es la primera letra y omega es la última.

imarī. Supabatirā Omega ñañua ‘Ñamajī wejea tiyirūjerükika ñime’, ãrīrika sime. Ritaja ima tērīwa'ribaji imaki ñime. Bikija imara'aekaki imariþotojo maekakaoka imarijayuka ñime. Supabatirā yi'ijioka imaki imajiparijarirükika”, ãrīwa'ri Tuþarāte bojayu.

Juan, makārārūñuroka upakapi Cristore kīaeka

9 Yi'i Juan, Jesucristore yi'yuka ñime mijā jeyomaki imarī. Mija upakaja Tuþarāte yire jā'mērükikaoka ñime yiro'si. I'supaka imaki imarī, mijā upakajaoka po'imajare yire ba'iaja jūarūjerijayu, Maiþamakirirā upatiji i'supaka oyajā jūarūkirā maima simamaka. I'supaka jūariþotojo Jesucristore ã'mitiripēaiki imarī, sayirakajeþāayu. Supa imarī Patmos wāmeirō'ō jūmurikarā yire nataaraþe Tuþarārika bojariroka yibojaraþaka þareaja wēkomakareka ñimaokaro'si.

10 Domingorīmi Tuþarāte jiyipupayeebaraka ñimaraþaka þoto, Espíritu Santorikaþi yire ña'ajāäekaki. Ikuþarō'þipi makārārūñuroka upakapi yire kīarūjerape. I'supaka ñimaraþaka þoto yiþeterō'þipi tromþeta naþupuika jājia okaayurō'ðjīrā jājirokapi ð'rīkate jaimaka ña'mitirape.

11 Toþi mae ikuþaka yire kērīkorape:

—Maekaka mire yibeaika þaperarā samio'obe. Supabatirā Asiaka'iarā Jesúre yi'yurā ð'þotēñarirakawejareka imarāro'si samipūatabe. Ikuþaka wāmeika sime wejea samipūatarükirō'ō: Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadelfia, supabatirā Laodiceakarā nime,— kērīkorape.

12 Torājīrā mae “¿Maki torā yire jaiki?”, āparaka jorowa'ri yiyoirape kire ūarika yaþawa'ri. Yoirā baakōrī ñ'potēñarirakabi þeritērīa yaaboaika orokaka baaeka imamaka ñiarape.

13 Suþabatirā sawatoþekarā ñ'rīka po'imaji uþaka ñoikite imaraþe. Kijariroaka saya uþaka ima kiüþusikarō'ñjīrā ñoaka jāäiki kimaraþe. I'suþakajaoka orokaka baaeka kikārīmaki wājitāji jāäþiaekaki kimaraþe.

14 Suþabatirā kiruþuko'a kiruþua boitaka sōiraþe. Kiñakoa þuri þeka jū'rēika uþaka ðirapaka.

15 I'suþakajaoka kiü'þua bronce najoeika þoto ya'taika uþaka sōiraþe. Kijaika ãta jājia we'ririþkaika uþaka okaaraþaka.

16 Suþabatirā kiþitaka ritapē'rōtopi ñ'potēñarirakamaki tā'þia kirikaraþe. Kirijokoþeaþi ñ'þapē'rōtowā'taja opijieka sara wararaþaka. Kiþema jiitakaja aiyate yaaika uþaka ðirapaka.

17 Torājīrā mae kire ñakoþekaja kiwājitāji ña'rītirā, jaiberijīka, rī'meberijīka yijaraþe. I'suþaka yibaamaka kiþitaka ritapē'rōtopi yire rabetirā, ikuþaka yire kērāþe:

—Mikīkia'si. Ritaja þo'ijiaekaki imarī, suþabatirā ñamajī wejea tiyirūjerūkika ñime.‡

18 Õnia imajíþarükika ñime, reyariþotojo õnia yijariþe'rika be'erō'õ apekurioka reyarükimariñka ñima simamaka. I'suþaka imaki imarī, nareyaikareka po'imajare e'etorirükika ñime õnia nimajíþaokaro'si. Suþabatirāoka topi nare ja'ajiyerükimariñka ñime. Suþa imarī reyaeka

‡ **1:17** La traducción en español dice: “Yo soy el primero y el último.” También en Apocalipsis 2.8 y 22.13, y Isaías 41.4; 44.6; 48.12

miräräte imarõ'õ koþereka wierimajiji ñime,
— yire kéräpe makärärüñuroka uþakaþi yiþõ'irä
þemakotowiritirä.

¹⁹ I'suþaka yire ãrïweatirä ikuþaka yire kéräpe
ate:

—Maekaka, ñamají imarükiaro'si samiaika sima-
maka ika miaika uþakaja samio'obe.

²⁰ Mia, ritapë'rõto ï'þotëñarirakamaki tã'þia
yirikaika ïariþotojo, “I'suþakaro'si simekä'ã”,
ãrïwärübeyuka mime. Ikuþaka imarükiaro'si
i'suþaka sime: ï'þotëñarirakamarä tã'þia
miaika ima ï'þotëñarirakawejekarä yire
ã'mitiripëarimajare imaruþutarimaja ãrïrikopakaja.
I'suþakajaoka sime þeritëri yaaboaika
miaika. ï'þotëñarirakawejerä yire yi'yuräte ime
ãrïrikopakaja sime,— yire kéräpe.

2

*Éfeso wãmeika wejareka imakekaräro'si þaperä
o'otirä Juanre þüataeka*

¹ I'tojirä, yire þemakotowiraþakire ikuþaka yire
ãräpe ate:

—Éfesoreka imaki yire ã'mitiripëarimajare
imaruþtarimajiro'si ikuþaka mio'obe:
“I'þotëñarirakamarä tã'þia rikaiki, i'siarakatërioka
þeritëri watopekarä turitaþaki imarí ikuþaka
yibojayu:

² Æ'mitirikõrõ je'e. Ritaja mijä baarijayua õñuka
ñime. I'suþaka simamaka, þo'imajare yire yi'riri
yaþawa'ri mijä ka'wisijüayu. I'suþakajaoka
aperäte ba'ija mijare baako'omakaja yire mijä
yi'riri ja'atabeyua jia ñoñua sime. I'suþakajaoka

‘Cristorika bojariroka bojarimaja yija ime’, ū'rārimarāre ū'riþakiko'omakaja, ‘¿Yaje rita nañu?’, ãñurā mijā ime. Suþa imarī nabaarijayua jia ūawārūtirā, i'supakajaoka nawārōika ã'mitiritirā, ‘Waþuju þakibaraka ba'iaja baaíra nime’, mijā ãñua ñoriþataika sime.

³ I'supaka imarijayurā imarī, aþerāte ba'iaja mijare baako'omakaja yire ã'mitiriþearija'atabeyurā mijā ime. Ka'wisika imarijayuareka wayupi'þekaja sarakajeþäärijayurā imarī, yire mijā yi'yua ja'atabeyurā mijā ime.

⁴ I'supaka simako'omakaja mamarítaka yire yi'riü'mubaraka yika mijā rírakibiraþaka uþakamarīa imarā mijā jayu mae. I'supaka simamaka mijaka jia jíjimaka imabeyukajika ruþu yi'i.

⁵ Suþa imarī, yika rírakibiriwa'ri jia yire mijā yi'riü'muraþarō'õ þupape'ritirā, ‘Jia mika yija imaraþaka uþakamarīa yija jayua ba'itaka sime’, ãñurā mijā jaþe. Suþa ãþaraka mamarī yika jia imatiyawa'ri jia mijā baaraþaka uþakaja mijā baabe ate. I'supaka mijā baabesáraka no'ojírāmarīaja mijā þeritēria yaaboabaraka imakopeika mijareka se'marī yetarāñu. I'supaka yibaarákareka yire jiyipuþayeerimajare rērīrijaribesarāñu torā mae.

⁶ Mae mijare ñañu, jia yika mijā imaraþaka uþakamarīa jayurā imariþotojo ū'rāba'i jia mijā baayu ñiamaka. Nicolaítas tataráte ba'iaja baaíka mijā ūariþe'yoika jia sime. I'supakajaoka sime yiro'si.

⁷ Mija ã'mitiþe ritaja wejeareka yire yi'þaraka imarijayurā. Jia samija õríþüariyaþaye'e, Espíritu

Santore yire jeyobaaikaþi yibojaika jia mijā ã'mitiþe. Ba'iaja nabaakoþeka naja'atayu Satanáre ñ'râþe'rðotorða baairâ. I'suþaka baarãñurâte Tuþarâ rioñe'metäji õñioyaþurika nare yiji'arãñu", ãrïwa'ri mio'obe,— yire kërâþe makârârûñuroka uþakaþi yire þemakotowirapaki.

Esmirna wâmeika wejeareka imaekarâro'si þaþera o'otirâ Juanre þûataeka

8 Saþemajîrâ ikuþaka yire kërâþe ate:

—Esmirna wejeareka yire ã'mitiriþe arimajare imaruþutarimajiro'si ikuþaka mio'obe: "Ritaja þo'ijiaekaki imarî, suþabatirâ ñamajî wejea tiyirûjerûkika ñime. Yi'ijioka imaki reyariþotojo õñia jariþe'rikaki. I'suþaka jarikaki imarî ikuþaka mire ñañu:

9 Mia je'e. Ba'iaja mijare nabaamaka, jiamarîa mijâ jûarijayua õñuka ñime. Suþabatirâ wayuoka baairâ mijâ imaoaka ñorîþataika sime. I'suþaka mijâ ima simako'omakaja Tuþarâte mijare saja'ataekaþi ãrïwa'ri, imatiyaika rikairâ mijâ ime. I'suþakajaoka 'Judíorâka imarî, Tuþarârirâtakaja yija ime', ãþaraka, 'Ba'iaja baarimaja nime', ãþaraka mijareka kë'râjairimajareoka õñuka ñime. I'suþaka nabaayu Tuþarâte yi'ribertiwa'ri Satanáre yaþaika uþaka baarijayurâ imarî.

10 Wêkomaka imariwi'iarâ ba'iaja mijâ jûarijarirâka kîkibekaja mijâ imabe. I'suþaka Satanáre nare þupajoarûjemaka ñ'rârimarâre torâ natarâñu. Yire mijâ ã'mitiriþeaika mijâ ja'atarika yaþakopewa'ri i'suþaka mijare kibaata'arãñu ñ'þapitarakarîmirõ'ðjîrâ. I'suþaka jûariþotojo mijare najâärâkarõ'ðjîrâoka, yire

mija ã'mitiriþēarija'ata'si. I'suþaka samija rakajeþãäräkareka, 'Öňia imajiparükirä nimarü', mijareka ñiarírãňu.

11 Mija ã'mitiþe ritaja wejearaka yire yi'þaraka imarijayurä. Jia samija õrïþüariyapaye'e, Espíritu Santore yire jeyobaaikaþi yibojaika jia mijá ã'mitiþe. Ba'iaja jüariþotojo yire ã'mitiriþeabaraka imarijayurä þuri, ba'iaja jüarika tiybeyurõ'õrã yiþüatarãňuräka a'rirükimarírã nime", ãrïwa'ri mio'obe,— yire þemakotowiraþakire mijare bojayu.

Pérgamo wãmeika wejearaka imaekaräro'si þapera o'otirä Juanre þüataeka

12 Toräjírã ate yire þemakotowiraþakire ikuþaka yire ãrâþe:

—Pérgamo wejearã yire ã'mitiriþearamajare imaruþutrimajiro'si ikuþaka mio'obe: "Mia je'e ikuþaka ñiaňu ſ'þapë'rõto oþika sara rikalki imari.

13 Ritaja mijá imarijayua ñiaika simamaka, Satanáre jäämeirõ'õrã mijá imaoka ñorïþatayu. Torä imariþotojo yire yi'riwa'ri Satanáre ã'mitiriþeabeyurä mijá ime. Mia je'e, torä jia yire yi'riwa'ri Antipas wãmeikite yirika bojariroka bojaja'atabeyuka kimamaka, kire najääeka. I'suþaka tokaräre kire baako'omakaja yire mijá yi'yua ja'atabeyurä mijá imaraþe.

14-15 I'suþaka simako'omakaja Balaam imaroyirekaki, Balac imaroyikate kiwärõekamijikaka yi'yuräte ã'mitiriþearijayurä nime ſ'rärimarä mijá þõ'irä. Suþa imari jíjimaka mijaka imabeyukajika yi'i. Mia je'e, ikuþaka sime Balaamre wãrõekamijikaka: 'Israelkaräre ikuþaka

mibojabe ba'iaja nabaaokaro'si: "Jērāka jiye ka
jiyipupaka ūrīwa'ri, wa'iro'si ri'ia yija pāārijayua
mija ba'arāka marā imabeyua. I'suþakajaoka
yija tā'omaja rōmitikaka mijā yaþaika upakaja mijā
wā'imarīkopebe", ūrīwa'ri Balaamre kire wārōeka.
Bikija Israelkarāre Balaamre wārōeka yi'riwa'ri
ba'iaja nabaaeka. I'suþakajaoka ī'rārimarāre mijā
watoþekarā ba'iaja baarijayu Nicolaítas tatarāte
wārōika yi'riwa'ri.

16 I'suþaka simamaka 'Pakirimajaroka
ā'mitiripēawa'ri ba'iaja mijā baa'si', nare ārībeyurā
mija imarākareka no'oþirāmarīaja mijā pō'irā
yeyarāka þoto yirijokoþearā sara imapi ba'iaja
nare yibaarāñu sana'mitiripēarija'atabepakā'ā.

17 Mija ā'mitiþe ritaja wejeareka yire yi'þaraka
imarijayurā. Jia samija ūrīþūariyaþaye'e, Espíritu
Santore yire jeyobaaikaþi yibojaika jia mijā
ā'mitiþe. Ba'iaja nabaaika ja'ataeka imarāte
þuri ba'arika maikoribeyua manā wāmeika
yiji'arāñu. Suþabatirā ãta boia mamaka
wāmea sarā o'oeka ima nare ñijirāñu, so'oeka
marāoka ūawārūbeyua simarāñu. I'suþaka
simako'omakaja se'etorirāki ī'rīkaja sīawārūrāki",
ūrīwa'ri mio'obe,— makārārūñuroka upakapi yire
þemakotowiraþakire bojaraþe.

*Tiatira wāmeika wejeareka imae karāro'si þapera
o'otirā Juanre þūataeka*

18 Toþi ikuþaka makārārūñuroka upakapi
þemakotowiraþakire yire ãrāþe ate:

—Tiatirarā yire ā'mitiripēarimajare
imarūþutarimajiro'si ikuþaka o'otirā miþūatabe:
“ ‘Peka jūrēika upaka yiñakoa ya'taiki ñime.

I'suþakajaoka, bronce najoemaka saya'taika uþaka saya'tayu ñu'þua', yi'i Tuparã Makiji mijare yibojayu.

19 Ritaja mijā baaika ðrïþataiki ñime. Suþa imarî 'Po'imajare wayuñarimaja, suþabatirâ yire ã'mitiriþêairâ ñime', mijareka ñarñrijayu. I'suþakajaoka ritaja aþerâte mijā jeyobaaika ðrïþataiki ñime. Yire ã'mitiriþêairâ mijā imamaka, ba'iaja aþerâte mijare baarijayu. I'suþaka mijare nabaako'omakaja yire mijā ã'mitiriþêaika ja'atabeyurâ mijā ime. I'suþaka simamaka 'Mamarî yire nayi'riü'muraþaka þemawa'ribaji jia baairâ ñime', mijareka ñaÑu.

20 I'suþaka simako'omakaja ikuþaka mijā baarijayu: Í'râko rômo Jezabel wâmeikote ba'iaja jaiko'omakaja 'Koþakaja, mijaitiyibe mae', kore ãþekaja wiriwirikâ'âja kore mijā ã'mitirkopeyu. Suþa imarî mijaka jiitakaja jijimaka ñimabeyukaji rûpu. Mia je'e ikuþaka kôrñrijayu: 'Tuparâro'si jaïñjirirõmojo ñime.' I'suþaka imako imarî 'Aþerâka mijā yaþaika uþakaja mijā wâ'imarîkopebe. I'suþakajaoka jérâka jiyipuþayeewa'ri saþõ'irâ wa'iro'si ri'ia naþââika mijā ba'akopejïka', ãþaraka kobojaþakirijayu. I'suþaka kôþakâ'â ã'mitiritirâ, rukubaka þupajoairâ jariwa'ri, yire yi'yurâte ba'iaja baayu.

21 I'suþaka simamaka ba'iaja kobaaika ja'atarika yaþawa'ri, yita'akoþeraþe rûpu. I'suþaka simako'omakaja, ba'iaja kowâ'imarîrijayua ja'atariyaþabeyuko koime.

22 Mia, i'suþaka koima simamaka, 'Jimarâ wâmarîa jaritirâ, kokârîþeyurûkiareka ba'iaja

kojūaþeyurāñu', koreka ñañu. Suþabatirā koka wā'imarīrijayurā upatireje i'suþakajaoka yibaarāñu i'suþaka ima ja'atabekaja nimarākareka.

23 Suþabatirā kowārōika ã'mitiriþēawa'ri i'sirokaþi imarijayurāteoka yiriataþatarāñu. I'suþaka yibaarāka īatirā, 'Ritaja maþuþajoaika ðrīþataiki kime', yireka narīwārūrāñu ika wejeareka yire yi'yurā upatiji. Suþabatirāoka 'Maimarijayu upakaja, tērīrika ima, þemakaþañakaja imaoka mare sakiwaþajaiyu', mijā ãrīwārūrāñu.

24-25 Tiatirareka imarā ï'rārimarā þuri kowārōika ã'mitiriþēabeyurā. 'Ikuþaka sime imatiyaika bojariroka makioka ðrībeyua', ãrīwa'ri þakirirōmore wārōika ã'mitiriþēarimajare mijare bojako'omakaja samija ã'mitiriripi'yo. 'Imatiyaika bojariroka sime', narīþakiyu Satanārika simako'omakaja. I'suþaka ima ã'mitiriripi'yoirā mijā imamaka aþea mijare jā'mebesarāki yi'i. Mae mijare ñarīrā baaika upakatakaja mijā imarijaþe. Mia je'e: Yipe'rietaryia ta'abbaraka jia yire ã'mitiriþēaria'atabekaja mijā imarijaþe.

26-28 Yire ã'mitiriþēaria'atabekaja, suþabatirā õnia nimatiyikuri yiyapaika upaka baarija'atabeyurāte ikupaka ñarīrāñu: 'Ritaja wejeakarāre mijā'mebe', Yipakire yire ãrīka upakaja, 'Ritaja wejeakarāre jā'meirā mijā imarāñu', nare ñarīrāñu. I'suþaka simamaka Tuþarāte yi'ririyaþabeyurā ritatojo ika wejeareka imarāte wā'imakaja mijā riatarāñu. Suþabatirā yire ã'mitiriþēaria'atabeyurā mijā imamaka, wārīrika ru'ara'aerā baaika þoto tā'þia ðaika mijare yija'atarāñu 'Ba'iaja baarika tēñurā

nime', ãr̄iwa'ri.

²⁹ Mija ã'mitiþe ritaja wejeareka yire yi'þaraka imarijayurã. Jia samija õr̄ipüariyaþaye'e, Espíritu Santore yire jeyobaikaþi yibojaika jia mijia ã'mitiþe", ãr̄iwa'ri mio'obe,— yire kibojaraþe.

3

Sardes wãmeika wejeareka imaekarãro'si þapera o'otirã Juanre þuataeka

¹ I'sia þemajirã ikuþaka yire kẽrãþe ate:

—Sardes wejeareka yire ã'mitiriþeairâte imaruþutarimajiro'si ikuþaka mio'oþibe: "I'þotëñarirakamarã uþaka tẽr̄iwa'ribaji imatiyaiki Espíritu Santo þuþakaþi baarijayuka ñime. Supabatirã I'þotëñarirakamarã tã'þia* rikaiki ñime. Mia je'e: Ritaja mijia baaika õr̄ipataiki ñime. Mijare ïatirã 'Cristore jia yi'yurã nime', po'imajare mijareka ãr̄iko'omakaja yireka þuri yiyapaika uþaka baabeyurã imarã, yire ã'mitiriþeabeyurã uþakaja mijia ime.

² Jia mijia þuþajoabe! Yire yi'ribeyurã uþakaja mijia jayua simamaka, jia þuþape'ritirã yire mijia ã'mitiriþeabe ate, yire mijia yi'yua mijia ja'atakoreka. Tuparã ñakoarekaoka kiyapaika uþakataka baabeyurã mijia ime ruþu.

³ Supabatirã mamarã yirika bojariroka mijia wãrã'murapakakaka jia mijia þuþajoape'abe. I'supaka jia sõr̄iwapu'ape'atirã, ba'iaja mijia baaika mijia ja'atabe. I'supaka mijia baabesarakareka, ikuþarð'õþiji karee'erimajire etaika uþakaja

* **3:1** Véase versículo 1.20. Los siete líderes de las siete iglesias

mija õrībeyurõ'õpiji mijja põ'irā etatirā mijare sayiwaþajairāñu.

⁴ I'suþaka simako'omakaja, ï'rārimarā takaja imarā Sardereka ba'iaja baabeyurā. I'suþaka imarā þuri jariroaka ka'imarā jääirā uþaka imarā. Suþa imarī 'Ba'iaja baariþe'yoirā imarī, jia boia jariroaka jäätirā yika nimarāñu', ñañua jia sime.

⁵ I'suþaka simamaka imarāreje Satanāre ï'rāþē'rōtorāja baairāte jariroaka jia boia yijäärūjerāñu. Suþa imarī 'Ikarakamarā nime yika imajiparūkirā', þaperā pūñurā ãñua yirū'rēbesarāñu. I'suþakajaoka, Yíþakire ïarāka wājitāji, suþabatirāoka kiángelrākare ïarāka wājitāji 'Yire yi'yurā nime', nareka ñarīrāñu.

⁶ Mija ã'mitiþe ritaja wejeareka yire yi'þaraka imarijayurā. Jia samija õrīþūariyaþaye'e, Espíritu Santore yire jeyobaaikaþi yibojaika jia mijja ã'mitiþe", ãrīwa'ri mio'obe,— yire kibojaraþe.

Filadelfia wāmeika wejeareka imae karāro'si þaperā o'otirā Juanre þūataeka

⁷ —Toþi ate Filadelfia wejeareka yire ã'mitiriþeairāte imaruþtarimajiro'si ikuþaka mio'oijibe: "Tuþarāpi imarijayuka imarī ñañu uþakaja baarijayuka ñime. Suþabatirā ïpi David imaroyikaki riþarāmi imarī, kiuþakajaoka Tuþarārirāre jā'merimaji ñime. I'suþaka simamaka ï'rīkate yijā'merūkirõ'õrā kākaokaro'si koþereka yiwierāka, maki satātewārūberijíki. Suþabatirāoka ï'rīkate sarā kākakoreka koþereka yitāterāka maki wieberijíki.

⁸ Ritaja mijja baarijayua õñuka ñime. Po'imajare mijare ïaikareka þuri 'Imatiyarimaja nime',

mijareka ãrõbeyurã. I'supaka mijareka nañua simako'omakaja yiwärõeka jia yi'ririjayurã mijáime. Supabatirãoka aperäte kikiwa'ri 'Jesucristore yi'ribeyurã yija', ãrõbeyurã mijáime. Mija ãabe, maki mijare jajibaakoreka, kopereka mijaro'si yiwieyu, yibojariroka mijáime wärõrijayaokaro'si.

⁹ Mija ã'mitipe. Torã imarã þakirika jaibaraka 'Tuparãrirã yija ime', ãrõriþotojo Satanáre yapaika upaka baarijayurã. I'supaka imarã nimamaka ñamají mijáime wäjítaji nare yiñukuruþparüjerãñu mijare najiyipuþayeeokaro'si. I'supaka nare yibaarãñu 'Jesucristore wätairã nime', mijareka nañaokaro'si.

¹⁰ 'Ba'iaja aperäte mijare baako'omakaja, yire ã'mitiriþabaraka mijáime', mijare ñarãþaka upakaja yi'yurã mijáime. Supa imarí ritaja þo'imajare ba'iaja júarijë'rãka seyarãka þoto mijare ïarõparaka ñimarijarirãñu. I'tojite ritatojo wejeareka imaräte ïatirã 'Irã imarã ba'iaja júawa'ri þupape'ritirã yire ã'mitiriþeairã, aperimarã þuri jéno'o bajijayurã', ñarïwärürãñu.

¹¹ Mia, no'oñirãmarĩa ikuþarõ'õþiji eyarükika ñime. I'supaka simamaka yire mijáime ã'mitiriþearijayua ja'atabekaja mijáime. I'supaka mijáime imamaka, ñamají jiibaji Tuparäte mijare baarãñu. Supa imarí ba'iaja baairäte mijáime ã'mitiriþe'si.

¹² Yire ã'mitiriþearija'atabesarãñuräte, Yipaki þõ'irã yeyerüjerãñu. Supa imarí Yipaki Tuparäte jiyipuþaka õrõriwi'iarã bota ima upaka torã imajiparükirãro'si nimarãñu, topi þorirükimarirã. I'supaka nimamaka, maekarakawãme nare yiwãmejí'arãñu. Ikuþaka sime i'sia: Yipaki Tuparã

wāmea, mamaka Jerusalén wāmea, supabatirā mamaka yiwāmea nareka yo'oekarā nimarāñu. Ikuþaka sime: Ímiþi Yipakire wejea mamaka ruetarāñu.

¹³ Mija ã'mitiþe ritaja wejearaka yire yi'þaraka imarijayurā. Jia samija ðrīþūariyapaye'e, Espíritu Santore yire jeyobaaikaþi yibojaika jia mijā ã'mitiþe", ãrīwa'ri mio'obe.—

Laodicea wāmeika wejearaka imaekarāro'si þapera o'otirā Juanre þūataeka

¹⁴ Torājirā yire þemakotowiraþakire ikuþaka yire jairaþe ate:

—Laodiceawejearaka yire ã'mitiriþēairāte imaruþutarimajiro'si ikuþaka mio'oijibe: “Yi'ipí ãrīwa'ri Tuparāte þupajoaika uþakaja simaokaro'si baarimaji ñime. Ritaja ñarīka uþakaja baawa'ri, wājiroka Tuparāte ima bojarijayuka ñime. Supabatirā yi'ipí ãrīwa'rijioka ritatojo ika wejearaka ima Tuparāte þo'ijiaeka. I'supaka imaki kime, ika mijare bojaiki', ãrīwa'ri naro'si mio'obe.

¹⁵ Ritaja mijā baaika ðrīþataiki ñime. Yire yi'ririya'atabeyurā mijā imako'omakaja, 'Jiibaji kika marīrākibipakā'ã jia sime', yireka ãrībeyurā mijā ime. I'supaka imarā imarī, ukurūkia ijitakamaria, supabatirā jijitakamarā uþaka mijā ime. I'supaka mijā imarika yaþabeyuka yi'i.

¹⁶ I'supaka yika imarā mijā imamaka, jiamarā imawa'ri, koþakaja mijare yija'ataerā baayu mae.

¹⁷ Mia, 'Ritaja Tuparārikakaka ðrīwārūirā maime. Supa imarī rīkimakaja ba'irījia rikairā uþaka imawa'ri, dakoa mare jariwa'ribeyua', mijā ãñu.

I'suƿaka mijā ārīko'omakaja, yiñakoareka imatiyaika ūrīþūabeyurā mijā ime jia yire ā'mitiripēabeyurā imarī. Ba'irījimarirā, suƿabatirā jaricomarirā, yoibeyurā uƿaka mijā ime mijare ñiaikareka.

18 I'suƿaka mijā imamaka, ikuƿaka mijare yibojaerā baayu mae. Mija ā'mitiƿe, yire yi'riƿēawa'ri jia okajājia mijā imariyapaye'e, ba'iaja mijā ƿupaka ima ja'atatirā, yire mijā jēñebe. I'suƿaka mijā baamaka 'Tuƿarāte yapaika uƿakaja maimaye'e, āñurā mijare ñimarūjerāñu. Īakōrī je'e: I'suƿaka mijā imamaka, oro rukuberika yireka waruayurā uƿaka yirika imatiyaikakaka mijā ūrīwaƿu'arāñu. Jaricomarirā imarī i'yoa jūarikopakaja jariroaka boia yire jēñetirā sajāäirā uƿaka mijā imabe yiñakoareka ba'iaja baabeyurā mijā imaokaro'si. I'suƿakajaoka jia īaokaro'si ñakoiko yaƿairā uƿaka kīkirimarīa yire mijā jēñebe yiƿupajoika õñurā mijā imaokaro'si.

19 Mija ā'mitiƿe. Wātaka ñoñurā uƿatata yokajāämaka, ba'iaja mijā baaika mijā ja'atabe. Saja'atatirā yire takaja ā'mitiripēairā mijā imabe.

20 Mija īabe, 'Naka rīrākibiparaka ñimarū', ārīwa'ri mijare yakayu. I'suƿaka simamaka yoka ā'mitiripēatirā, 'Ā'ā, i'suƿakaja mika yija imarū', yire āñurāka jia ñimarāñu.

21 Suƿa imarī ba'iaja jūariƿotojo yire ā'mitiripēarija'atabekaja imarijayurāte, mabo'ikakurirō'ōrā yire jā'mejeyobaarimaja ñimarūjerāñu. Yiƿakire yi'ririjs'atabeyuka imarī, kire jā'mejeyobaarimaji ñima uƿakaja nimarāñu yika naro'si.

22 Mija ā'mitiƿe ritaja wejeareka yire yi'ƿparaka

imarijayurā. Jia samija õrīþūariyapaye'e, Espíritu Santore yire jeyobaaikaþi yibojaika jia mijá a'mitipé", áriwa'ri mio'obe,— yire kibojaraþe.

4

*Ikuþaka mabo'ikakurirā Tuþarāte
jiyipuþayeebaraka nimamaka Juanre ūaeka*

¹ I'supaka simaraþaka be'erō'õ ikuþaka simaraþe ate: Mabo'ikakurirā koþereka wieka imamaka ñiarape. Sañiarapaka þoto tromþeta jājia okaayu uþakaþi yire jaiú'murapakite ikuþaka yire árāpe ate:

—Ó'õrā mi'tabe, ñamají imarũkiakaka mire yibeakaro'si,— yire kērïkorape.

² Toþi mae makärärũñuroka uþakaþi ñimaraþaka þoto mabo'ikakurirā Espíritu Santore yire eyarüjeraþe. Torā eyatirā ñipi ruparikümuareka* ñ'ríkate ruþamaka ñiarape.

³ Äta jasþe, supabatirā cornalina ya'tarika ima uþaka ya'taiki kimaraþe torā ruþaraþaki. Torā ruþaraþaki wā'tarā ne'epurea, esmeralda wāmeika äta uþaka ya'taika imaraþaka.

⁴ Supabatirā kiruþaraþarõ'õrā ñ'ríka po'imaji baatirā botarakamaki þakiarimarā saya boia jäätiirā kiwā'tarā naräkuruparaþe ruparikümuapitiyika. ñparimarāro'si simaraþe ruparikümu. Supabatirā orokaka baaeka bu'ya tuaekarā nimaraþe.

⁵ Supabatirā nañe'metäji niþamakire ruþaraþakümuþi wîþoa yaajiyeika uþaka

* ^{4:2} En la Biblia el trono de un rey es un symbolo de autoridad y poder.

sabaaraþe. I'suþaka baawa'ri jājitaka wīþoa jaika uþaka sokaaraþe. Kiruþaraþaka wājítāji ū'potēñarirakabi þeka jū'rēka imaraþaka. I'suþaka þeka jū'rēraþaka Espíritu Santo koþakaja ima simaraþe.

6 I'suþakajaoka Tuparā ruþarikūmuwājítāji riþakiaka jia waria okoika imaraþaka.

Suþabatirā, botarakamarā maikoribeyu uþaka ūoirā watopekarā kiruþaraþe. Naþemapē'rōtopi, naþeterō'ðþioka rīkimakaja ñakoirā nimaraþe.

7 Mamarī õiū'muraþaki yaia león uþaka ūoika imaraþaki. Aþika imaraþaki wa'ibikirāwēko uþaka ūoiki. Kibe'erō'ðjíte kimaraþe þo'imaja þema uþakaja þemaiki. Piyika imaraþaki awaþakiaka wiyu uþaka imaki.

8 Maikoribeyurā uþaka ūoirā nimaraþaka imari, ū'rōtēñarirakato kajekirā nimaraþe. Naþo'iareka rīkimakaja ñakoirā nimaraþe, nakajerokarō'ðþioka. Ûmi, ñami þariji Tuparāte jiyipuþayeebaraka ikuþaka nabayakoyarijau:

—Ba'iaja baakoribeyuka mime. Ba'iaja baakoribeyuka mime. Ba'iaja baakoribeyuka mime. I'suþakajaoka ritaja ima tērīwa'ribaji imaki mime. I'suþakajaoka bikija imara'aekaki imariþotojo, maekakaoka imarijayuka mime. Suþabatirā mi'ijioka imaki imajiparijarirükika, — ãparaka nabayakoyaraþe.

9 Íþire kiruþarikūmuarā rupamaka ūatirā kire jiyipuþayeebaraka ikuþaka narírijau:

—Ritaja ima þemawa'ribajirā jii takiji mime. Suþa imari mi'i ū'ríkaja tērīrikaja jiyipuþaka

õrõrkika mimarijau. Jitaka mibaayu,—
ãparaka reyariba'imarïka imakite
najiyipupayeeeyu.

10 Í'râkurimärñia i'supaka baabaraka nima poto veinticuatro rakamarä pakiarimärñia kiwâjitäji mo'ipâñawa'yurä reyariba'imarïka imakite jiyipupayeebaraka. Supabatirä nabu'ya orokaka baaeka e'etatirä kiwâ'tarä pâajiyetirä ikuþaka kire narîrijayu ate:

11 —Yija ípamaki Tuþarä, mi'i í'rïkaja imaki jiyipupaka yija õrõrkika. Supabatirä mi'ijioka imaki ritaja þo'ijiaekaki, miyapæka upakaja miþo'ijiaeka ritaja imañuju ruþu. I'supaka simamaka ikuþaka þo'imajare mire ãrîrijarîrkika mime: “Ritaja ima þemawa'ribajirä jitakiji imarñ, mi'i í'rïkaja têrîrikaja jiyipupaka õrõrkika mime. I'supakajaoka ritaja jâ'merimaji mime”,— kire narâþe.

5

Paperä buþeka wierimaji

1 I'supaka simaraþaka be'erõ'õ íþire kiruparikümuarä ruþaraþaki þitaka ritapë'rõtopi þäperä buþeka kirikamaka ñiarape. Saþemarä, sarokapioka o'oeka, supabatirä íþotëñarirakaba'i þapatâteka simaraþe sareka.

2 Toþi mae ángel têrîwa'ribaji imatiyaiki þemakotowiritirä ikuþaka ãrâþaki:

—¿Maki imaki Tuþarä ñakoareka, ika þäperä buþeka þapatâteka bebetirä sawierûkika?— ãrîwa'ri jâjirokäpi kijerîlakoperape.

3-4 I'suþaka kẽriko'omakaja ni'ioka, ñimirã imaki, ika wejeareka imakioka, suþabatirã marokakakurikakioka sawierükika Tuþarã ñakoareka imaberaþaki. Í'rïka slatirã jairimajire imabeþakã'ã ñawa'ri jimarãa yorape.

5 I'suþaka ñimamaka ñatirã, í'rïka þakiaki ikuþaka yire bojaraþaki:

—I'tojírãja mioritiyibe. Õ'õrã miyoibe mae. Õ'õrã í'rïkate ime Satanáre têrïkaki. León jãjika uþaka ípi marákã'ã mabaaberijiki Judáatarãkaki, suþabatirã David ípi imaroyirekaki riþparãmi imari, í'potëñarirakakuku þapera þapatâteka wierükika kime,— ãrïwa'ri yire kibojaraþe.

6 I'suþaka simaraþaka þoto, þakiarimarã watopeka, suþabatirã botarakamarã maikoribeyu uþaka imaraþarã watopekarã, ípi ruþparikumua imaraþarõ'õrã í'rïka Oveja weiwa'yua uþaka ñoikite* imaraþe. Po'imajare kire jãäeka kãmia kire imako'omakaja õñia imakite ñiarape. Suþabatirã í'potëñarirakabi wakaiki kimaraþe okajãjiki imari. Toþi i'sirakaojoka ñakoika kimaraþe. Espíritu Santo, têrïritakire ika ka'ia í'rãkõ'rîmatomarã Tuþarãte þüatayu ãrïrikopakaja simaraþe kiñakoa.

7 Toþi mae Tuþarã ruþparikumurõ'õrã ke'rape þapera buþeka e'erí. Sarã keyaraþaka þoto kiþitaka ritapẽ'rõtoþi Tuþarãte kire sijirape.

8 I'suþakajaoka botarakamarã maikoribeyu uþaka imaraþarã, suþabatirã veinticuatro raka-marã þakiarimarã, kiwãjitãji namo'ipãñawa'rapé kire jiyipuþayeewa'ri. Nimarakamarãja baya koyabaraka nabirerijayua arþa rikatirã,

* **5:6** El cordero representa a Jesucristo.

i'supakajaoka orokaka seroa narikaraþe. Sareka sajäitarape samajoemaka jia jjijšia ooika. Sanajoeika ūmakaka mirīwa'yua, Tuþarāte yi'yurā kire najēñerijayu uþakaja imaraþaka.

9-10 Suþabatirā kiwājitāji mo'ipāñawa'raparā ikuþaka mamaroka ma'mitirikoribeyua bayakoyaraþarā:

—Po'imajare mire jääeka. I'supaka mire nabaako'omakaja ritaja wejeareka imarā po'imajaro'si, i'supakajaoka ritaja po'imajatatarāte imabayu uþakaja, suþabatirā noka ima uþakaja jaibaraka imarāte mireyaeka riweapi ãrīwa'ri ba'iaja nabaaika miwaþakoyika, Tuþarārirā nimaokaro'si. I'supaka mibaaeka simamaka kurarāka uþakaja, Miþaki Tuþarāte yaþaika uþakaja baairā nime naro'si. Suþabatirāoka mi'ipi ãrīwa'ri ritatojo wejeareka imarāte jā'mewārūrūkirā nime. I'supaka simamaka mi'ijioka imaki þapera buþeka wierükika,— ãþaraka nabayakoyaraþe.

11 Torājirā ate, Tuþarā ruparikūmu wā'tarā botarakamarā maikoribeyu uþaka imaraþarā, suþabatirā veinticuatro rakamarā þakiarimarāre ima þeterō'þpi, naruþurō'þpioka rīkimarāja ángelrāka imaraþarāre bayakoyaraþe. Rīkimarāja majoaþataberijñurā nimamaka ñiarape.

12 Toþi mae jājirokaþi ikuþaka nabayakoyaraþe:
—Po'imajare ba'iaja baaikareka nare tāðwa'ri, Oveja weiwa'yua uþaka imakite reyaeka. I'supaka baaekaki imarī tērīriki, suþabatirāoka jia wājia õñuka kime.

I'suþakajaoka dika jariwa'ririmarĩa jã'mewärũki kimamaka, ritaja kirika oyiaja sime. I'suþakaja imaki imarĩ kire oyiaja jiyiþuþayeerükika kime. Suþabatirã "Ritaja ima têrïwa'ribaji jiitakiji kime", þo'imajare ãrïrükika Oveja weiwa'yua uþaka imakite ime,— ãþaraka jiyiþuþakaþi ángelrãkare kireka bayakoyaraþe.

13 Suþabatirã ritaja õñirã Tuþarãte þo'ijiaekarã mabo'ikakurirã imarã, õ'õrã imarãoka jaimaka ña'mitirape. I'suþakajaoka ka'ia watopekarã imarã, okowatopekareka ima þariji jaimaka ña'mitirape. Suþabatirãoka Tuþarã, Oveja weiwa'yua uþaka imakite þariji jiyiþuþayeebaraka ikuþakã'ã nabayakoyaraþe:

—Íþi kiruþparikũmuareka ruþakite, kiwã'tarã Oveja weiwa'yua uþaka imakiteoka majiyiþuþayeerükirã nime. Jiyiþuþaka mijare õrïrijariwa'ri, "Jiitarã mijä ime", ritaja mijare narïrijarirü. Ritaja ima þemawa'ribajirã jiitaräja, suþabatirã ritaja jã'merimaja imarijaturã mijä ime. I'suþaka oyiaja simarijarirü,— nareka najaikoþakã'ã ña'mitirape.

14 Toþi mae,

—I'suþaka oyiaja baarijarirükia simarü, — botarakamarã maikoribeyu uþaka imaraþarãte ãrïkorape.

Suþa imarĩ i'tojiteje, íþiruþparikũmuarã ruparaþakite, suþabatirã Oveja weiwa'yua uþaka imakite jiyiþuþayeewa'ri veinticuatro rakamarã þakiarimarãre nawãjtäji mo'ipäñawa'rapé.

6

Irōtēñarirakaba'i saþapatāteka ima þapera buþeka

¹ I'suþaka simaraþaka be'erō'õ Oveja weiwa'yua uþaka imakite, mamarīkakuku þapera buþeka þapatāteka kiwiemaka ñiarape. Torājīrā mae, botarakamarā maikoribeyu uþaka imaraþarākaki wīpoa jājitaka jā'mitaika uþaka jaibaraka ikuþaka ãrāþaki:

—Mi'tabe.—

² I'suþaka kẽþakā'ã ñapūataerā baakōrī, ū'rīka kawaru boikate i'tarijaþakā'ã ñiarape. Kiþemarā tuyurapaki tēmuþāia rikatirā, kiruþuko'arā bu'ya Tuþarāte kire tuaekaki kimamaka ñiarape. Saþi ãrīwa'ri tērīrimaji imarī, aþeka'iarā imarāte tērīrijari ke'rape mae.

³ Suþabatirā Oveja weiwa'yua uþaka imaki ate aþekuku þapera buþeka þapatāteka kiwieraþaka þoto ikuþaka aþika maikoribeyu uþaka imaraþakite ãrīkorape:

—Mi'tabe.—

⁴ I'suþaka kẽþakā'ã kawaru jū'akite i'tarijaþakā'ã ñiarape. Kiþemarā tuyurapakte sara po'imajare jāärükia Tuþarāte ñjikakite imamaka ñiarape. Po'imajare jāäbu'abaraka imaokaro'si Tuþarāte jā'mekaki kimaraþe.

⁵ I'kire a'ritaþaraþaka be'erō'õ Oveja weiwa'yua uþaka imaki aþekuku þapera buþeka þapatāteka kiwieraþe. I'tojīte ate aþika maikoribeyu uþaka imaraþakite ãrīkorape,

—Mi'tabe.—

Torājīrā yoirā baakōrī kawaru neikate ñiarape. Kiþemarā tuyurapaki no'oþrā rīkia jērābaarükia rikaiki kimaraþe.

6 Suþabatirã maikoribeyurã uþaka imaraþarã watopekaþi ikupaka sãrïkorape kawaru þemarã tuyuraþakite:

—Trigo, suþabatirã cebada ïjitirã kûþajirõti niñerû sawapa e'erûkia samijarirûjabe. I'suþaka simamaka ï'rârîmi ba'iraberiwaþa ï'râwajojîkaja trigo tõþorika simarãñu. I'suþakajaoka simarãñu ï'rârîmi ba'iraberiwaþa maekarakawajojîka cebada tõþorika simarãñu. I'suþaka simako'omakaja, olivoþitiyika, iyaka ï'þaba'i õterikia miruetarirûjebesarãñu. Iyaokoa, olivo iyebaka yo'arûkiaoka waþajâ'rîmarã mijarirûjerãñu, — ãþaraka sajaikorape kawaru þemarã tuyuraþakite.

7 I'kire a'rapaka be'erõ'õ, aþekuku þapera buþeka þapatâteka Oveja weiwa'yua uþaka imakite wierape. I'suþaka kibaaraþaka be'erõ'õjite ikupaka þiyika maikoribeyu uþaka imaraþaki ãrïkorapaki:

—Mi'tabe.—

8 Suþa kërâþaka be'erõ'õjite, þo'ibosirika jûaiki uþaka ïoka þoyaiki kawarute ñiarape. Kipemareka tuyuraþaki reyarika jâ'merimaji wâmeiki kimaraþe. Kibe'erõ'õ imaraþaki, “Reyaeka mirârâte imarõ'õ”, wâmeiki kimaraþe. I'suþaka nimaraþaka þoto ikupaka Tuparâte nare ãrïkorape:

—Ika wejeareka imarã þo'imaja þitâ'muapi, kësiapi, risirikapi, makaþoyamajakaþioka mijâ jâaþatabe. I'suþaka baawa'ri ritaja þo'imajare botarakario'ro þibatirã ï'rão'ro þurirãñu, — kërîkorape.

9 Torâjîrã ate aþekuku þapera buþeka þapatâteka Oveja weiwa'yua uþaka imakite

wierape. Supa kibaaraþaka poto joeñjiritẽrĩ wã'tarã najãäekarãte imamaka ñiarape. I'supaka torã nimamaka ñiaraparã õňia nimaeka poto Tuþparã majaroka wärõbaraka "Jesúre yi'jurã yija ime", naňua ja'atabeyurã nimamaka Tuþparãte ä'mitiripëabeyurãre jääekarã nimarape.

10 Í'rã mae jääjirokaþi ikuþaka ãrãparã:

—Ritaja jäämerimaji, Í'rãkuri ba'iaja baakoribeyuka mime, supabatirã wäjia bojarijayuka imarĩ, meňu upakaja baaiki mime. I'supaka simamaka, yijare jääraparãte ba'iaja baamaka ïatirã, "Ba'iaja imarika tiyibesarãka mijaro'si", nare merirükia, ¿no'oñirã yaje sarã seyarükia jariwa'yua?— kire narape.

11 I'supaka naþakã'ä saya upaka jariroaka jia boia nare kijirape. Nare sijitirã,

—Jajua baabekaja mijá imabe. Aþerã imañujurã ruþu mijá upakaja yimajaroka bojarimaja. Sap'i'iwa'ri ba'iaja baarimajare nare jäärükirã nime,— Tuparãte ãrãpe.

12 Torajirã ate, aþekuku þapera buþeka þapatäteka Oveja weiwá'yua upaka imakite wierape. I'supaka kibaaraþakarõ'õjite jääjia ka'ia iyirapeka. I'supaka sabaaraþaka poto ïmikaki aiyate ta'sikã'äja ririwa'rape. Supabatirã ñamikaki jü'aitakaja riwerõ'õjirã jaraþaki kiro'si.

13 Supabatirã tã'þia ka'iarã jüjirapeka, rïkimaka higuerarika wîrõa baepatemaka jüjika upaka.

14 Torajirã mae wejeþema ñe'metäjirã ta'ritatirã sarirape. I'toñiteje þusia, jümurika imakoþeikaoka aþerõ'õrã oyiaja Tuparãte wiataþatarape.

15 I'supaka simamaka ãta wi'iarã, þusiareka ãta watopekarã þo'imajare ru'raþe. Íparimarã, supabatirã jã'merimaja, imatiyarimaja, imatiyabeyurãoka, supabatirã aþeräro'si ba'iraberimaja, aþeräro'si ba'irabeñibeyurãoka, sareka naru'rikãkaraþe. I'supakajaoka rikimaka niñerû rikairã, wayuoka baairãþitiyika ritaja þo'imajare sarã ru'raþe.

16-17 Supabatirã ikupaka þusia narãþe mae:

—Yijare mikar'atâtebe íþi ruparikumuarã ruparaþakite yijare ïatõþokoreka. Supabatirãoka Oveja weiwayua upaka imakite ba'iaja yijare júarûjekoreka. Koþakaja i'supaka þo'imajaro'si imarükirîmi yijare seyayu mae. I'supaka simamaka ni'ioka sareka ru'riwärübesaräki, —þparaka þusia najairape.

7

144,000 rakamarã Israel ka'iakarãre Tuþarâte ñariñirãnu

1 Torajírã mae botarakamarã ángelrãkare ñiarape. Í'rïka jã'âtipë'rõtopi rikamarapaki. Aþika wayerupitikapi, aþika rikamarapaki wejeririkapi. Supabatirã aþika aþepë'rõto wejeririkapi rikamarapaki. I'supaka rikamaritirã wîrõa riabo'i, yaþubo'irã, ka'iarã baekopeikaoka nabaetiyirûjerape.

2 Torajírã aþika ángel jã'âtikapi i'tamaka ñiarape, Tuþarã, õnia imajiþarimaji wâmea kio'oþi'arükia* rikatirã. Supabatirã aþerä ángelrãka riaþakiaka,

* **7:2** El sello de Dios

ka'ia Tuparāte ba'iaja baarūjekarā pō'irā etatirā jājirokapi ikuþaka nare kērāpe:

3 —Yapua, riaka, ka'ia mijā bitata'si, Tuparāte yaþaika uþakaja baarimaja kū'arā kiwāmea yija o'oþi'arāñu rupu. I'suþaka nare yija baarāka be'erō'þpi þuri, samija bitataþuarāñu, — nare kērāpe.

4-8 Torājīrā mae,

—Nimaupatiji þuri 144,000 rakamarā nime Israelkarā Tuparā wāmea yija o'oþi'arūkirā, — sāriþkorapaka ña'mitirape.

Ã'mitirikõrī je'e: ikuþaka wāmeirā nimaraþe ð'poü'þuarāe'earirakatata imaraþarā: Judá imaroyirekaki tatakarā doce mil rakamarā imaraþarā. Topi aþerā i'siarakamarā oyajā nimaraþe ikuþaka wāmeirā:

Rubén,

Gad,

Aser,

Neftalí,

Manasés,

Simeón,

Leví,

Isacar,

Zabulón,

José,

Benjamín

ð'poü'þuarāe'earirakatata nimaraþe. ð'rātata uþakaja doce mil rakamarā nimaraþe.

Rikimarāja saya boia jāñirā Tuparāte jiypuþayeebaraka imaraþarā

9 I'sia be'erō'þ Tuparā ruparikũmu wājitāji, supabatirā Oveja weiwa'yua uþaka imaki

wājitāji rīkimarāja po'imajare rīkamaþakā'ā ñiarape. Í'rāka'ikarāmarīrā, Í'rāwejekarāmarīrā, ritaja po'imaja oka jairā, supabatirāoka ritaja po'imajatata upatikarā nimaraþe. Suþa imari marākā'ā baatirā majoþuaberijīñurā nimaraþe. Nimaupatiji saya boia jāâtirā ne'ejþoa ðoika rikabaraka nimaraþe.

10-11 Topi mae jíjimaka imawa'ri jājirokapi ikuþaka narāþe:

—Tuparāte jā'mebaraka ruþarijayurō'ðrā ruþaki, supabatirā Oveja weiwa'yua uþaka imakiþitiyika Í'parawā'taja jiamarīareka mare tāârimaja nime,— naþakā'ā ña'mitirape.

I'suþaka po'imajare ãñukā'āja, Tuparā ruþarikūmu wā'tarā botarakamarā maikoribeyu uþaka imarāte imaraþe. Suþabatirā veinticuatro rakamarā þakiarimarāre ima þēterō'ðpi, naruþurō'ðpioka ritaja ángelrākare rīkajiyeraþe. Topi nimaupatiji kiruþarikūmu wājitāji Tuparāte jiyipuþayeebaraka namo'ipañawa'raþe.

12 Suþabatirā kire jiyipuþaka ðrīwa'ri, ikuþaka jaibaraka nimaraþe:

—Rita sime. “Jiitakiji mime”, mire po'imajare ãrīrijarirükika mime. I'suþakajaoka ritaja þemawa'ribajirā jiitakiji mime, ritaja ðñuka, “Jiitaka yijare mibaarijayu”, mire po'imajare ãrīrijarirükika mime. Ritaja po'imaja jiyipuþaka mire ðñurā, tērīritakiji mimamaka, maki aþika mire þemawa'ribaji tērīriki imabeyuka. Tuparā, i'suþaka oyiaja miro'si simajiparijarirū,— ãþaraka nimaraþe.

13 I'suþaka narãþaka be'erõ'õ, ï'rõka þakiakite ikuþaka yire ãrãþe:

—¿Marã nime saya uþaka ima jariroaka boia jäätiträ imarã? ¿No'okarã nime?— yire kërãþe.

14 Suþa këþakã'â ikuþaka kire yiþi'raþe:

—Örïbeyuka yi'i. Mi'i þañaka õñuka je'e, yire sami-bojabe,— kire ñarãþe.

I'suþaka kire ñaþakã'â ikuþaka yire kibojaraþe:

—Jimarî jüarûkijë'râka seyamaka sareka aþerâte nare ba'iaja baamaka rakajeþâawa'ri nareyari-jarika simako'omakaja Jesûre yi'ririþa'ataberikarã nime. I'suþaka imarã imarî, ba'iaja baako-ribeyurã nime Tuþarâte ïamaka. Suþa imarî Oveja weiwa'yua uþaka imaki riweaþi nasaya uþaka ima jariroaka jüjetirã, jia boioyiaja jäätiträ uþaka nime.

15 I'suþaka simamaka ïþire kiruþarikumuarã ruþaraþaki wäjítâji kire jiþiþuþayeebaraka nime. Suþabatirã kiwi'iarã, ïmi, ñamioka kiyaþaika uþakaja baarijayurã imarî, dakoa jüarûkimarîrã nime, Tuþarâte nare ïarîrîrijarîrãñurã imarî.

16 Suþabatirã kësirababeyurã, okoa ukurijito-beyurã, suþabatirã aiyaþekareka ijia jüarûkimarîrã nimarâñu.

17 I'suþaka nimaerã Tuþarã ruþarikumuwâjítâji imaki imarî, jia oveja tuerimaji uþaka Oveja weiwa'yua uþaka imakite nare ïarîrîrãñu kiro'si. Suþabatirã õñio okoa imarõ'õrã nare sasîarî kiruþutawa'rîrãñu. Suþa imarî “Aþekurioka ba'iaja jüarûkimarîrã, i'suþakajaoka oriþe'arûkimarîrã nimarû”,

ãparaka jia Tuparâte narebaarâñu, —
ãrîwa'ri yire kibojaraþe.

8

Piyikuku þapera buþeka þapatâteka imaraþaka ki-wieraþarð'õ

¹ Torâjîrâ mae Oveja weiwa'yua upaka imaki ï'þotêñarirakakuku þapera buþeka þapatâteka ima kiwieraþe. Sakiwieraþakarð'õjîte treinta minuto rð'õjîrâ mabo'ikakurirð'õ ña'kikâ'äja jarapaka.

² I'supaka simaraþaka be'erð'õ ï'þotêñarirakamarâ ángelrâkare Tuparâ wâjitâji narîkamapakâ'ä ñiarape. Supabatirâ ï'þotêñarirakao tromþeta Tuparâte nare ïjikarâ nimaraþe.

³ I'tojîrâ ate aþika ángel orokaka baaeka õnioka þearûkia rïkatirâ etaraþaki. Tuparâte jiyipupayeewa'ri joejjiritêrâ orokaka baaeka wâjitâji þemaari keyarîkarape. Torâ kimaraþaka þoto, rïkimakaja õnioka ima ïpi ruparikumuarâ ruparapakite kire ïjirape joejjiritêrlarâ kijoeokaro'si. Tuparâro'si sajoejjibaraka kirirâre kire jêñerapaka kiþð'irâ eyaraþaka ûmakakaka ï'râtiji.

⁴ Õnioka kijoeika ûmakajijîsia þitiyika kire na-jêñerijayua Tuparâ þð'irâ eyaraþaka.

⁵ Torâjîrâ õnioka þearûkia kirikaraþakarâ Tuparâte jiyipupayeebaraka joejjiritêrâkaka þeka ya'tarika sarâ kijâäþorotaraþe. I'supaka sabaatirâ ika wejaritatorâja sakiwe'aña'taraþe. Supa kibaaraþakarð'õjîte jimarâ jâjia wîþoa yaaraþaka. Jâjia jaitirâ yoepi aþea jâ'mijiyeriokabayuraþe. Torâjîte ka'ia iyiraþaka mae.

Trompetā ángelrākare pūpueka

6 Torājīrā mae, trompetā pūpueka sarikatikaja ī'potēñarirakamarā ángelrākare imaraþe.

7 Mamarītaka sapupuraþakite pūpuraþakaka, ī'rātiji riwerukubaka okoa jiyikaþitiyika þeka ya'tarika jūjirapaka. I'supaka sabaaraþaka be'erō'õpi ka'ia wejeareka ima ñe'metāji rokajīrā* ru'arī ojibakarāja oorapaka. I'supakajaoka yaþua, taya õnia ñe'metāji rokajīrā oorapaka.

8 Kirokajīte imaraþakite pūpuraþaka þoto þusia rīkamaka uþaka jū'rētirā riaþakiakarā saña'raþe. Supabatirā riaþakiaka ñe'metāji rokajīrā sokoa riwearo'si jaraþaka.

9 I'supaka simamaka riaþakiakareka imakoþeika ñe'metāji rokajīrā jīrīþatarapaka. I'tojīrā rō'õjīrājaoka kūmupakiaka sareka imaraþaka ña'mipatarapaka.

10 I'tojīrā aþika ángel pūpuraþaki ate. I'kire pūpuraþakarō'õjīte, ïmipi tā'þipakiaka þeka jū'rēika uþaka jū'rēña'rāþaka ñiarape. Riaka, supabatirā okoa koþeaþi juruika nukuroyika imaoka ñe'metāji rokajīrā ru'ajī'ari saña'raþe.

11 I'supaka baaraþaki Jīmia wāmeiki tā'þire imaraþe. Ikiþi ãrīwa'ri ñe'metāji rokajīrā ru'ajī'ari jīmia okoa jaraþaka. I'supaka simamaka sukutirā rīkimarāja þo'imajare reyaraþe.

12 I'tojīte kirokajíkaki ángelte pūpuraþe. Sakipupuraþaka þoto aiyaka, ñamikakioka, ñe'metāji rokajīrā sayaaboaika ruirīkarapaka. Rīkamakaja tā'þiaoka imaraþaka ñe'metāji

* **8:7** La tercera parte de la tierra

rokajīrā ririþatarijaraþaka. I'suþaka imawa'ri botarakakuri aiyajērā rō'ōjīrā ī'rārīmi uþakaja aiyate neiñamita'raþe. Ñamikaki i'tojīrājaoka ñoaka ī'rāñami uþakaja neiñamita'ririþarapaki.

¹³ Toþi mae yu'awa'ri ūaerā baakōrī awaka wirapaka ñiarapé. Iki mae jājirokapi ikuþaka ārīkorapaki:

—Aya, ba'itakaja ritatojo wejeareka imarāte jūaerā baayu. Maekarakamarā ángelrāka tromþeta þuþubeyukajirā imarāte saþuþurāñu þoto i'suþaka simarāñu,— kērīkorapaka ña'mitiraþe.

9

Kopea tiybeyuakaka

¹ Torājīrā apika saþuþuraþaki. I'kire saþuþuraþakarō'ōjīte tā'pi uþaka ūoika ña'rāþaka ate. I'ki imaraþaki kopea tiybeyua wierükia Tuþarā kire ījikaki.

² Suþa imarī, saþi mae kopea kiwieraþe. Saki-wieraþaka þoto, þeka jājia jū'rēwa'ri ūmakaþuyu uþaka saþi þorapaka. I'sia ritatojo wejeþemarā koyimaka aiyate neiñamita'raþe.

³ I'suþakajaoka ūmaka watopekaþi rīkimakaja ñimia kārīþoraþaka no'ojarowi'ririmariä ritatojo wejeareka simaraþe. Ñimia imako'omakaja kūaþarāka uþaka tuteika Tuþarāte nare imarūjerape.

⁴ Suþa imarī "Taya, yaþua, õterikia þuri mijā bitata'si", ārīwa'ri Tuþarāte okajāäeka simaraþe. "Tuþarāriki kime ī'ī", ãñua wāmea nakū'areka o'ojī'abeyurāte oyiaja ba'iaja mijā baabe", Tuþarāte ārītikarā simaraþe.

5 “Ba’iaja po’imajare mijā jūarūjebe”, Tuþarāte ãrīkarā nimako’omakaja, “Po’imajare mijā jāabe”, kērīberikarā nimaraþe. Suþa imari ñ'rāþitarakamarā aiyarō’ðjīrā po’imajare tutebaraka nare kimarūjeraþe. I’suþaka kijā’merapakaþi ãrīwa’ri nare satuteka kūaþarāka tuteika yi’nika uþaka nare sayi’amaka jímarīa ba’iaja najūaraþe.

6 I’suþaka simarāka þoto jímarīa po’imajare reyariþakata’rikoperāñu. I’sia yaþariþotojo reyawārūbeyurā nimarāñu.

7-8 Ñiarapakareka ñimi uþaka imakoperaþarā kawarurāka jíñiaokaro’si imatikarā uþakaja nimaraþe. Suþabatirā po’imaþema uþaka þemakirā, orokaka baaeka bu’ya naruþuko’arā tuaekarā, suþabatirā rōmitirupua uþaka ruþukirā nimaraþe. Nopia þuri yaiopia uþaka ïoika imaraþaka.

9 I’suþaka imaraþarā imariþerojo Peruakaka baaeka wa’itītia ïoika jāairā nimaraþe. Nawiraþaka þoto jímarī sokaarikorape, ka’iapi tūrūrūkia yiewa’þaraka ríkimaka kawaru rīñua okaayu uþaka.

10 ñ'rājaoka ñimia imariþotojo kūaþarāka uþaka þíkokirā imaraþarā. I’suþaka imaraþarā imari ñ'rāþitarakamarā aiyarō’ðjīrā po’imajare tutebaraka nimaraþe.

11 Suþabatirā niþamaki ángel mirāki imaroyikaki, koþea tiybeyua ñamaki kimaraþe. Hebreo okaþi kiwāmea imaraþaka Abadón. Suþabatirā griego okaþi þuri Aþolión wāmeiki kimaraþe. Riatarimaji ãrīrika simaraþe i’suþaka

kiwāmea imaraþaka.

12 I'suþaka simaraþe mamarítaka ba'iaja jūaú'murükia. Mija ïabe, i'sia be'erõ'ðpi ï'pakurikaka jariwa'riñujuraþaka ruþu.

13 I'suþaka simaraþaka be'erõ'ð aþika tromþeta þuþuraþaki. Kípuþuraþakarõ'ðjíte Tuþarã wâjítâji kire joeijiritérña orokaka baaeka botarakaba'i wakaika imaraþaka watoþekapi sajaikorape.

14 Suþabatirã torã tromþeta þuþuraþaki ángelte ikuþaka sârãþaka ña'mitirape:

—Riaþakiaka Éufrates wâmeiriarijerã botarakamarã ángelrâka ji'aþairâte mikototabe,— sâpakâ'á ña'mitirape.

15 I'suþaka sârãkorapaka þoto botarakamarã ángelrâkate kikototaraþe. Ritatojo wejeareka imarã þo'imajare ñe'metâji rokaþirã* najääþuaokaro'si, "I'siwejejé'râreka, i'ki aiyareka, i'sirîmireka, i'tojirã aiyajéraka imarâka þoto nare mijia jääbe", ãrîwa'ri kijâ'metikarã nimaraþe.

16 Nare kikototaraþaka be'erõ'ð ríkimarâja surararâka kawaru þemarã tuyumaka ñiarape. I'suþaka nimaraþaka þoto, "Doscientos millones rakamarã nime", sârãkorapaka ña'mitirape.

17 Suþa imarî makârârûñuroka uþakapi naro'si oyiaja þeuakaka baaeka jääirã nimamaka ñiarape. Jû'apañaka ya'tarika, suþabatirã neiþaþakarâja jî'mia, suþabatirã aþea azufre uþaka jû'sipoa simaraþe najirîriko'a. I'suþakajaoka kawaru imariþotojo yaia león ruþuko'a uþaka ruþuko'akirã nimaraþe. Narijokoþeapi þeka,

* **9:15** La tercera parte de la humanidad

ūmakaka þorapaka, supabatirā dajaka jīsia azufre saþijioka þorapaka.

18 I'siarakaba'i kawaru rijokopeareka þorapakaþi ãrīwa'ri, ritatojo wejeareka imarā þo'imajare ñe'metāji rokajīrā þuajiyeraþaka.

19 Supabatirā ãñaruþuko'a upaka þikoika imatiirā, narijokoþeaþi, naþikorð'ðþioka þo'imajare jāärika õñurā nimaraþe.

20 Ríkimarāja þo'imajare najāäraþaka ïariþotojo, ba'iaja nabaarijayua ja'ataberaþarā aþerimarā ruþu. Supabatirāoka Satanárika ima jiyipupayeerimaja imarī, waþuju imaja jērāka oro, þlata, bronce, ãtakaka, yaþuakakaoka baabaraka nimaroyiraþe jiyipuþaka noñaokaro'si. Nabaaraþaka yoibeyua, turibeyua, ã'mitiribeyua simako'omakaja jiyipuþaka sõrõrijaparaka nimarijaraþe ruþu.

21 Supabatirā þo'imajare jāärika, ye'oapí aþerāte nabitarijayua, rōmitika nawā'imañua, nakaree'erijayuaoka ja'atabeyurā nimaraþe.

10

Ángel þápera buþeka rikaekakite imaekarð'ð

1-2 I'supaka simamaka ñiarapaka be'erð'ð, ð'ríka ángel jājika ūmakakapi butekaki, mabo'ikakuriþi ruira'amaka ñiarape. Mae mia, kiruþuko'a bo'i ne'eþurea imaraþaka. Kiþema aiyaka upaka yaaríkaiki imatirā kiñika þeka jū'rēika upaka kimaraþe. Ikijioka þápera buþekajíka wietikaja rikaraþaki. Kiú'þua ritapë'rðto riaþakiakarā rí'kariþotojo, aþepë'rðtopi þuri bo'irā kiri'karape.

3 Suþabatirã yaia león akaika uþaka jääjirokaþi kiakaseremaka, ï'þotëñarirakakuri wïþoa kire yi'rikorapaka.

4 Wïþoa jaikoraþaka uþaka yo'oerã baamaka, mabo'ikakurirõ'ðþi ikuþaka yire sãrïkorape:

—Wïþoa jairapaka aþerâte mibuja'si. Suþabatirã samio'oa'si,— yire sãrïkorape.

5-7 Toräjîrã ate ï'râþë'rõto kiü'þua riaþakiakarã rïkamarïtirã aþeþë'rõto ka'iarã rïkamañukate ritapë'rõto kiþitaka ïmirã mi'matatirã, ikuþaka këräþe:

—Tuþarã õnia imajiþaki wejeþema, ka'ia, riaþakiaka suþabatirã ritaja sareka ima þo'ijiaekaki. I'suþaka simamaka, rita sime kïaika wäjitäji ikuþaka ñaÑua: Koþakaja i'tojîrâja sime mae, dakoa mata'arükia imabeyua aþea. Piyika ángelte þupurâka þoto "Ikuþaka yibaarãñu", kërika uþakaja Tuparâte baarãñu. Bikija þuri ritaja þo'imajare kibojaberika ruþu. I'suþaka simako'omakaja kiro'si bojañirimajare takaja sakibojaka. I'suþaka simamaka nare kibojaka uþakaja simarãñu þiyikate sapupurâka þoto,— këräþe.

8 Topi ate ïmipi ikuþaka yire sãrïkorape:

—Ángel, ï'râþë'rõto kiü'þua riaþakiakarã rïkamarïtirã, aþeþë'rõto bo'irã rïkamañuka þõ'irã me'þe. Kiþõ'irã a'ritirã þaperä buþeka kirikaika me'ebe,— yire sãrïkorapaka ña'mitirape.

9 I'suþaka sãrïkorapaka ã'mitiritirã kiþõ'irã ya'raþe. Kiþõ'irã eyatirã þaperä buþeka kireka yijëñeraþe. Topi ikuþaka yire këräþe:

—Ãja'a, samiba'abe. Samiba'arāka poto mumioko upaka mirijokopearā sajariko'omakaja mise'kurarirāñu,— yire kērāþe.

¹⁰ I'suþaka kēþakā'ã, se'etirā, yiba'araþe. Sayiba'araþaka be'erō'õ mumiokoa mukuika upaka yirijokopearā sajaraþe. I'suþaka simako'omakaja sayiba'araþaka be'erō'õ yiñe'meā yire yi'araþaka.

¹¹ Toþi ikuþaka yire kērāþe ate:

—Po'imata imauþatiji, naka'iareka noka jaibaraka imarān upatiro'si, suþabatirā ritaja ñparimarâre, “Ikuþaka mijare simaerā baayu”, Tuþarâro'si bojañjirika ima mire ate,— ángelte yire ãrâþe.

11

I'þarā rita ima jaiwaþu'atañjirimaja

¹ I'sia be'erō'õ jērâbaarükia ángelte yire ñjirape. Sñjitirā ikuþaka Tuparâte ãñua ángelte yire ãrâþe:

—Ikaþi yire jiyipuþaka õrñriwi'ia mijérâbaþe, suþabatirâoka sareka joeñjiritêrâ mijérâbaabe. I'suþakajaoka yiwi'iarâ dikarakamarâ yire jiyipuþayeerimajare imarika mijoabe.

² Yiwi'ipëte ñ'râkõ'rîmato þuri mijérâbaa'si, yire yi'ribeyurâte imarûkirõ'õ simaru ãrñwa'ri nare ñijikarõ'õ simamaka. ñ'râ imarâ maekarakakuri wejejë'râka aþejë'râ ñe'metâjirâ Jerusalénwejeakarâre ba'iaja baataþarijarirâñurâ.

³ Suþa simako'omakaja ñ'þarâ yire jaiwaþu'atañjirimajare yiþüatarâñu. Jaricomajaka kîkeka najââmaka ñatirâ “Ba'iaja yija baaikareka yija þuþape'riri imakoþeyu”, po'imajare ãrñrû ñrñwa'ri. Maekarakakuri wejejë'râka aþejë'râ

ñe'metājirō'ōjīrā nare ñorīrūjeika po'imajare bojabaraka imarāñurā,— Tuþarāro'si ángelte yire ãrāþe.

⁴ Ika ūþaka imarā nime Tuþarāte jaiwaþu'ataþjirimaja, ūakðrī je'e: Wejeþamaki Tuþarā wājtāji olivo ūþajūki, suþabatirā i'siarakabijioka þeritērīa yaaboaika uþaka nime.
*

⁵ Suþa imarī namajamarāre ba'iaja nare baakopemaka, narijokoþeaþi jū'rēþoyua. I'suþaka ima simamaka saþi nare najoeriataþatayu.

⁶ Suþabatirā okoa najarirūjeþepakā'ã, jaribesarāka. Suþa imarī "Tuþarāro'si jaibaraka yija imarāka wejejē'rārō'ōjīrā okoa jaribesarāka", nañu. I'suþakajaoka okoa riwearo'si jarirāka, suþabatirā ika wejeareka imarāteoka ba'iaja najūaerā nayaþaika uþakaja[†] baarimaja nime.

⁷ Torājīrā, Tuþarāte jaiwaþu'ataþjibaraka nima þuyarirāka þoto werikapakiaki kopea tiybeyurō'okakite naka jīrī mirīeyarañu. I'suþaka baawa'ri, nare kijāärāñu.

⁸ I'suþaka nare baatirā ma'a ñe'metājirā nare kiþāäjiyerāñu, wejeareka bikija yaþua tetaekarā niþamakire naþatakīaekarō'õrā. Torā imatiyaika wejeareka imarā ba'iaja baairā imarī, Sodoma, suþabatirā Egiþtoka'iakarāre ba'iaja baaroyika uþaka baairā nime.

⁹ Maekarakarīmi imaeka aþerīmi wājtāji ai-yarō'ōjīrā namajaka torā imarāka. Torājīrā ritaja þo'imatarāte namajaka ñarāñu. Namajaka

* **11:4** Véase el libro de Zacarías 4.1-4, 11-14 † **11:6** Hacerles sufrir con toda clase de plagas.

ĩariþotojo nare ã'mijõaekarã imarã, nare nayayerûjebesarãñu.

¹⁰ Torãjirã mae, jaiwaþu'atarimajare reyamaka, rikimarãja þo'imajare jijimaka jarirãñu. I'suþaka imawa'ri "Maekaka koþakaja ï'þarã ba'iaja mare baata'arimajare riyu", ãþarakaka rẽritirã jijimakaþi ba'irijia þibabu'abaraka nimarãñu.

¹¹ Suþa nimaraþaka þoto maekarakarõmi be'erõ'õ aþerõmi ñimi ñe'metâjirõ'õjirã simaraþaka þoto, õnia Tuparãte nare jarirûjeraþe ate. I'suþaka nare kibaamaka, nami'mirõkarãka ïatirã, jimarã þo'imajare nare kikirape.

¹² Toþiji mabo'ikakuriþi,
—Õ'õrã mijia i'tabe,— jãjirokapi nare sãrikorape.
Sã'mitiritirã, nare ã'mijõarimaja ñakoarekaja, oko ûmaka watopekaþi na'raþe.

¹³ Mabo'ikakurirã na'raþakarõ'õjite jimarã jãjia ka'ia iyiraþaka. I'suþaka sabaamaka rikimaitakaja wi'ia imaraþakakaka kûþají sakuyuþaterape[‡]. I'suþaka baawa'ri siete mil rakamarã þo'imajare sariatarape. Õnia jariwa'raþarã þuri sãtatirã þupatawa'ri "Têrîritakaji mabo'ikakurirã imakite ime", narãþe Tuparãreka.

¹⁴ Mamarõrokajitekaka ba'iaja jûarûkia ima koþakaja yibojaweayu. Sabe'erõ'õjite no'ojirãmarõaja ba'iaja najûarika jariwa'raþaka.

Piyika ángelte tromþeta þupueka

¹⁵ Ka'ia jimarã jãjia iyiraþaka be'erõ'õ, piyika ángelte tromþeta þupuraþe. Sakipuþurapaka þoto mabo'ikakurirõ'õpi rikimarãja jãjirokapi ikuþaka narikorape:

[‡] **11:13** Se derrumbó la décima parte

—Ritatojo wejeareka imarāte najā'meika koþakaja Tuþarāte tiyetayu mae. Maiþamaki Tuþarā, suþabatirā Cristoþitiyika, po' imaja ïþamarā najayu. Suþa imarī ritatojo wejeareka imarāte jā'mejiparimaji kimarāñu, — narikorape.

16-17 I'suþaka simekā'âja veinticuatro rakamarā þakiarimarā Tuþarā wājítâji ïþamararé ruþarûkiareka naruþaraþe. Saþi mi'mitirâ ka'iareka namo'ïþāñawa'raþe, Tuþarāte jiyiþupayeewa'ri. Toþi ikuþaka narâþe:

—Yija ïþamaki Tuþarā, ritaja ima þemawa'ribaji imaki mime. Suþa imarī bikija imara'aekaki imariþotojo, maekakaoka imaki mime. Jia mibaayu yija ïþamaki, tērîiki imarī, maekaka ritatojo wejeareka imarā po'imajare jā'merimaji mijayu.

18 Mia je'e, nimaupatiji po'imata mire yi'ribeyurā jimariä mire naþe'yorijarika. I'suþaka ïatirā, nare miboebaritiyaeka. Suþa imarī reyaeka mirârā ba'iaja nabaaeka þareareka nare ba'iaja mibaarûkirîmi koþakaja seyayu mae. Simako'omakaja mire yi'yurâte ikuþaka mibaarâñu: Miro'si bojawaþu'atarimaja, ïþamararā, suþabatirā imatiyabeyurâoka, mire yi'riwa'ri jia nabaaeka mirâka simamaka sawaþa jia nare mibaarâñu mae. Ika wejeareka po'imajare riatarijayurâ þuri, nare miriatarâñurîmi seyayu mae,— narâþe.

19 I'sia be'erô'õ mabo'ikakurirā Tuþarâte jiyiþupaka ðrîriwi'ia wieka ñiarape. Satðsiarâ

imatiyaikoto imaraþaka. I'sikoto tōsiarā “Ikuþaka yire yi'yurāro'si yibaarāñu”, ãñua o'oeka imaraþaka. Sañiarapaka þoto ikuþarō'õpiji jājia wīþoa þaaraþakarō'õjite ka'iaoka iyiraþaka. Supabatirā okojiyia werikitaka jūjirapaka.

12

Rōmo pō'irā kajuyaiþakiaka uþaka ūika eyaeka

¹⁻² Sabe'erō'õ mabo'ikakurirā imatiyaika þemakotowiþakā'ã ñiarape. Mia, aiyate yaaika uþaka saya jāäkako koimaraþe. Ñamikakirā rīkamañukoreka ï'poū'puarāe'earirakamaki tā'pia kobu'yareka imaraþaka. Yataarikako imawa'ri sarikarika þakataþaraka ba'iaja kojūaraþe.

³ Be'erō'õjite ate ñiarape: Kowā'tarā kajuyaiþakiaka uþaka ūika jū'apakiaka, ï'potēñarirakao ïþarimaraþ bu'yakaka tuaeka ruþuko'aika simarape. Supabatirāoka ï'þapitarakabi sawaka imaraþaka.

⁴ Tā'þia ñe'metāji rokajirā* kiþikoapi kiþaña'ruiþe. Supabatirā rōmo wā'tarā keyarīkarape, komakarāka þo'ijiþakā'ã ba'aokaro'si.

⁵ I'suþaka kimekā'âja ritaja þo'imaja ïþamaki imarūkikate korikarape. Tuþarāte þūataekaki imari, jia jā'mewārûrûkika kimaraþe. Kajuyaiþakiaka uþaka ūika kire ba'ariyapamaka kire korikaraþaka be'erō'õ Tuþarāte ruþarō'õrā kire kija'apearape, kika jā'merimaji kimaokaro'si.

⁶ I'suþaka kibaaraþaka þotojo þo'imajamatorā kiþako mirākote ru'raþe. “Ó'õrā jia kore

* **12:4** La tercera parte de las estrellas

ñiarīrāñu”, Tuþarâte ãrítikarõ'õrã ko'raþe. Torã koimaraþaka þoto maekarakakuri wejejë'rã aþejë'rã ñe'metäjirõ'õjírã kore ïaríþaraka Tuþarâte imaraþe.

7 I'suþaka kore kibaaraþaka be'erõ'õ mabo'ikakurirõ'õrã þitã'muareka imarâte ñiarape. Miguelrîrã ángelrâka, kajuyaipakiaka uþaka ïoikirirâka najírâpe.

8 I'suþaka simako'omakaja Miguelrâkare natêrîwârûberape. Suþa imarî mabo'ikakuri Tuþarâte imarõ'õrã imarükimarîrã najaraþe.

9 I'suþaka nare baatirâ kajuyaipakiaka uþaka ïoikire kirirâþitiyika Tuþarâte poatarape ika ka'iarâ takaja nimaokaro'si. Tuþarâte poatarapakiji kime Satanás wâmeiki. Ikijioka imaki bikija ãñakarâ ña'rñjairoyikaki. Suþabatirâ ritatojo wejeareka imarâte þakirimaji kime. I'suþakajaoka Diablo wâmeika kime ba'iaja jaita'arimaji ãrîrirokapi.

10 Torâjírâ mae jâjirokaþi ikuþaka sârîkorape:
—Kopakaja Tuþarâte yi'ririþaraka imarâ þo'imajare tâärükirîmi seyayu. Suþabatirâ ritaja ima têrîwa'ribaji imaki imarî, ritaja wejeareka þo'imajare kijâ'meñ'muyu. Suþabatirâ “Yiro'si ritaja wejeareka imarâte mijâ'mebe”, Tuþarâte kire ãñua simamaka, nare jâ'merimaji Cristore ime kiro'si. I'suþaka kime Tuþarâ, Satanâre þoataekaki imarî. Kiþoataekaki imaki Jesûre yi'yurâte ba'iaja baata'arimaji. Ími, ñami þariji Tuþarâte ïaika wâjítâji muþaka Cristore yi'yurâte jaita'rubaraka, “Ba'irâ

nime”, Tuþarâte ãrãrijarikopeiki.

- 11 I'suþaka nare kijaiþakiko'omakaja, Oveja weiwa'yua uþaka imakite reyaeka riweaþi ba'iaja nabaarijayua kijûjemaka, Satanâre têrîkarâ majeyomarâ. “Jesúrika bojariroka mawârõmaka õrîwârûbeyurâte mare jäärâñu je'e', marîko'omakaja okajâjiapî rakajebekaja maimaye'e. Suþa imarî samabojarija'ata'si”, narîþuþajoaeka. I'suþaka imawa'ri ba'ikate natêrîka.
- 12 Satanâre õ'õrâ imawârûbepakâ'ã, jia jîjimaka maime mae. Mija ka'iareka imarâ þuri, suþabatirâ waþuruþi riaþakiakareka imarijayurâteoka ba'iaja sabaarâñu. I'suþaka mijaro'si simarâñu mijâ þõ'irâ Satanâre ruiwa'yua simamaka. “Ñojimarijî Tuþarâte wêkomaka yirebaarükia jariwa'yua”, ãrîwa'ri jimarîa kiboebayu mae. Suþa imarî ba'iaja mijare jûarûjebaraka kimarijayu,— sârîkorape.

13 “Mabo'ikakurireka ñimaþi kopakaja ka'iarâ Tuþarâte yire þoatayu”, ãrîwa'ri makarâârapako mirâko rõmore sarîrâpe kajuyaþakiaka uþaka ïoika.

14 Kore kirîrîko'omakaja awaþakikajea ï'þato jo'barito Tuþarâte kore ïjiraþe kowiyaokaro'si. Suþa imarî þo'imajamatorâ eyaerâ kajuyaþakiaka uþaka ïoika kowiritaþawa'raþe. Torâ maekarakakuri wejejë'râka aþejë'râ ñe'metâjirâ ba'arika kore ji'abaraka Tuþarâte kore ïarîrâpe.

15 Koru'þakâ'ã ïatirâ, kore jäärikâ kiri'kakopeape. Suþa imarî kirijokopeapi

r̄kimakaja okoa kiþoatarape kore ña'metarika yaþakopewa'ri.

16 I'suþaka kibaako'omakaja Tuþarâte kore jeyobaamaka, ka'ia ru'ritaraþarõ'õrã okoa kiþoatakoperaþaka ririwa'raþaka.

17 I'suþaka simamaka ïatirã, jimariä rõmore kiþoebaraþe. Kore jääwärüberiwa'ri koripaþarâmeräka jírîrî ke'raþe. Í'rã nimaraþe, Tuþarâte jã'meika yi'yurã, suþabatirã ritaja Jesucristore nare bojaekakaka ja'atabeyurã.

18 Toþi mae riaþakirijerã kajuyaiþakiaka uþaka ïoikite tuiríkarape.

13

Í'rïka werika maikoribeyu uþaka ïoiki riaþakiakakaki

1-2 I'sia be'erõ'õ Í'rïka werikapakiaki maikoribeyukate riaþakiakapi marïra'araþe. Í'þotëñarirakao ruþuko'a, suþabatirã Í'þaþitarakabi bu'ya tuaeka wakaiki kimaraþe.* Suþabatirã jiamariä Tuþarâreka jaika kiruþuko'a uþatikaja o'oþi'aea kimaraþe. Yaiuþaka ïoiki imariþotojo oso wãmeika uþaka jo'baka û'þuiki kimaraþe. Suþabatirã león rijokoþe uþaka simaraþe kirijokopea. Kajuyaiþakiaka uþaka ïoiki kiõnua kire ja'ataekaki kimaraþe. Suþa imari, "Yiruþarikumuarã ïþi uþaka miruþabe. Têrítaka ñima uþaka mire ñimarûjeyu. Suþabatirã ritaja wejeareka imarã þo'imajare yijä'meika uþaka

* **13:1-2** Los diez cuernos coronados representan diez reyes.

nare mijā'mebe", kajuyaiþakiaka uþaka īoikite kire ãrãþe.

³ Í'rõ kiruþuko'arā matārīberijíkarō'ðjírā jo'baka kāmimiräka yayaeka sareka imaraþaka. I'suþaka imariþotojo "¿Dako baaerā kireyatiyaberika jee?", ãparaka ríkimarāja ritatojo wejeareka imarā kire yi'ririjayurāte imaraþe.

⁴ Suþabatirāoka, kajuyaiþakiaka uþaka īoikite jiyipuþayeebaraka þo'imajare imaraþe, werikaþakiakite kijā'merükia kija'atamaka. I'suþakajaoka werikaþakiakite jiyipuþayeebaraka ikuþaka narãþe:

—Maki aþika í'i rõ'ðjírā imaki imabeyuka, suþa imarī marā þitā'muareka kire tērīwārūberijírā, — ãparaka nimaraþe.

⁵⁻⁶ "Yi'i í'ríkaja imaki tērīwa'ribaji imatiyaiki. Maki aþika ñima uþaka imabeyuka", werikaþakiakite ãrãþe. I'suþaka ãparaka, "Tuþarāte ima uþaka imaki yi'i", ba'aja ãparaka kimaraþe, "I'suþaka jaibekaja mimabe", Tuþarāte kire ãrīþepakā'ã. Suþa imarī maekarakakuri wejejē'rāka aþejē'rā ñe'metājirō'ðjírā "Tuþarā, kika imarā, kimarō'õ oka waþamarāma ima", ãparaka ba'aja þo'imajare jairuþutabaraka kimaraþe.

⁷ I'suþakajaoka Tuþarāte ã'mitiripëairāte tērāþaki kimaraþe. Suþabatirā ritatojo wejeareka imabayurāte jā'merimaji kijaraþe, "Jēno'o, ba'aja nare mibaa'si", Tuþarāte kire ãrīþeyukaji simamaka rupu.

⁸ Ritatojo wejeareka imaraþarā ima uþatipañakaja kire jiyipuþayeeirā oyiaja jaraparā. Oveja weiwa'yua uþaka imaki, najääekakite rikaraþapüñurā nawāmea o'oberikarā nimaraþe.

Ika wejea Tuþarâte þo'ijiaerã baaeka ruþubajirã “Írã nimarãñu yire yi'riwa'ri õnia imajiparükirã”, ãriwa'ri nawãmea kiþapera þüñurã Jesûre o'otikarã nime.

⁹ Tuþarâte bojaika mijá ðrïwaþu'atariyaþaye'e jia samija ã'mitiþe:

¹⁰ “Yirirã imawa'ri Cristore na'mitiriþeamaka wëkomaka imariwi'iarã ð'rãrimarãre ne'ewa'rirãñu”, Tuþarâte ãñua uþakaja naro'si simarãñu. I'suþakajaoka “Aþerimarañ najäärükirã nime”, këñu uþakaja naro'si simarãñu.

Suþa simamaka yirirã imarí, i'suþaka jüariþotojo, rakajeþäeka mijá imabe. Suþabatirã, yire mijá yi'yua ja'atabekaja mijá imabe.

Aþika weriki maikoribeyu uþaka ūiki ka'iakaki

¹¹ I'sia be'erõ'õ aþika weriki waþuju ko'torõ'õþiji ka'iapi kiwararikamaka ñiarape. Í'þabi waka yabirijaka oveja weiwa'yua waka uþaka wakaiki imariþotojo, kajuyaiþakiaka jairaþaka uþaka kijairape kiro'si.

¹² Mamarikaki werikaþakiaka kãmimirãka yayaekakite jã'merapaka uþakaja kibaaraþe. Suþa imarí jiyipuþaka ritaja þo'imajare kire yi'yaokaro'si kibe'erõ'õjí etaraþakite kiro'si ba'iraberaþe.

¹³ I'suþaka mamarikakiro'si ba'irabewa'ri maikoribeyua uþaka kibaaroyiraþe. Æ'mitirkõrõ je'e, ikuþaka þariji kibaaroyiraþe: Po'imajare ūika wãjítaji þeka jü'rëika ïmipi kiñ'a'royiraþe.

¹⁴ I'suþaka mamarikakite jeyobaairokaþi ba'irabewa'ri ritatojo wejeareka imarã þo'imajare

kiþakiraþe. I'suþaka nare kiþakimaka, "Tuþarã uþakaja imaki kime", mamarïkakireka ãrïþupajoairã najaraþe. Mamarïkaki matãrïberijika uþaka kãmia yayaeka mirãka jërãka po'imajare kibaapõ'ijiarûjerape. I'suþaka kibaaraþe "Ba'itakaja po'imajare þakibekaja mimabe", Tuþarâte kire ãrïþepakã'ã.

15 I'suþaka Tuþarâte kire ãrïberapaka simamaka, mamarïkaki jërãka kiyitarûjerape. Po'imaja uþaka jaika sakijarirûjerape. I'suþaka imawa'ri, "Yire jiyipuþaka õrïbeyurã, jääðükirã oyiaja imarãñurã", ãrïwa'ri sajairaþe.

16 Toþi imaraþarã uþatireje mamarïkaki wãmea kio'oþi'arûjerape. Ì'rârimarã naþitaka ritapõ'rõtorã, aþerimarã nakü'arã kiwãmea o'oþi'akekarã nimaraþe. Imatiyaramaja, imatiyabeyurãoka, rïkimakaja niñerû rikairã, wayuoka baairã, jia naþuþayariji imarãteoka, aþerâte naþoyerârã uþakaja ba'irabeþirimajareoka ni'ioka jariwa'ririmarïaja mamarïkaki werikaþakiaki wãmea kio'oþi'arûjerape.

17 Sawapa waþaþirika nari'kako'omakaja kiwãmea o'oþi'aberikarâte nayaþakoperaþaka ðirika kijäjibaaraþe. I'suþakajaoka simaraþe kiwãmea o'oþi'abeyurã niñerû tõþoerã ba'irijia ðirika imaberaþaka. Kire ñawârûrûkia koþakaja kiwãmea, suþabatirã kinúmero simaraþe.

18 Kiwãme koþakaja simaraþe 666. Po'imaja wãmea ãrïrika simaraþe samariñikareka. "I'suþaka ãrïrikopakaja sime", ãrïwârûokaro'si jia samija ñawârûbe.

14

Oveja weiwa'yua uþaka imaki, kirirã ciento cuarenta y cuatro mil rakamarãþituyika imaraþaki

¹ I'suþaka simaraþaka be'erõ'õ Sión wãmeika þusipemarã Oveja weiwa'yua uþaka imakite rãkamaþakã'ã ñiarape. Ciento cuarenta y cuatro mil rakamarã þo'imajare kika imaraþe. Nakû'arã kiwãmea, Kipaki wãmeaoka nareka o'oþamo'mekarã nimaraþe.

² Sabe'erõ'õjíte mabo'ikakurirõ'õþi ikuþaka sokaarikoraþe ate. ãta jãjia okaayu uþaka, wîþoa jãjia þaaika uþaka, suþabatirã rãkimarãja arþa birebaraka nimarõ'õ uþaka sokarãkamarãþe.

³ Botarakamarã maikoribeyu uþarã, suþabatirã veinticuatro rakamarã þakiarimarã ïþire ruþaraþaka wãjitãji imaraþarã. Nawãjitãji ciento cuarenta y cuatro mil rakamarã mamaka baya koyabaraka imaraþarã. Nirã aþerã imaberaþarã nabayakoyaraþaka õñurã. Ritatojo wejeareka imarãte Satanáre jã'merûkiareka waþu'rikarã nimaraþe.

⁴ Waþuju rõmitika baariwã'imarãbeyurã uþaka imarika þupajoairã, waþuju ima jiyipupayeebeyurã imarã, Tuparãte takaja jiyipupayeeirã nimaraþe. Suþabatirãoka Oveja weiwa'yua uþaka imakite a'yu uþakaja, kika a'ririþayurã. Ritatojo wejeareka imaraþarãre ïatirã kirirã, Tuparãrirãoka nimaerã ba'irokareka mamarã kitãäekarã nimaraþe.

⁵ Suþa imarã ï'rãkaoka þakirimaji imaberaþaki naka, Tuparãte ïaika wãjitãji þaremarirã nimaraþe.

*Maekarakamarā
bojawaþu'atajirimaja* *ángelrāka* *Tuþarāte*

6 Sabe'erō'õ ūrīka ángelte mabo'ikakurirō'õrā wiþakā'ã ñiarape. Iki imaraþaki, "Kimakiþi ãrīwa'ri þo'imajare õnia imajiparūkia Tuþarā ja'ataikaki", majaroka o'ariba'imariä ãñua bojarimaji. Ritaja ka'iareka dikaoka jariwa'ririmariä, suþabatirā þo'imajatata jariwa'ririmariä, noka imabayu uþakaja jairā, suþabatirā ritaja wejeareka imarāte sabojarimaji kimaraþe.

7 Suþa imarī ikupaka jääjirokapí kijaikorape:

—Ritaja ima tērīwa'ribaji imaki Tuþarāte imamaka, saþi ãrīwa'ri kire mijā jiyipuþayeebe. I'suþaka ñaňu þo'imajare ba'aja baaika waþa jēñerükirīmi seyaika simamaka. Tuþarā imaki wejeþema, ka'ia, riaka, okoa juruþoajyeikaoka baaekaki. I'suþaka baaekaki kimamaka jiyipuþaka kire õrīrükirā mijā ime,— ángelte ãrīkorape.

8 Sabe'erō'õ aþika ángelte wirapaka ñiarape. Ikupaka kijaikorape:

—Babiloniawejea, suþabatirā sareka imarāte ba'aja baariþareareka Tuþarāte sariatarape. Babiloniakarā ba'aja ritatojo wejeareka imarā Tuþarāte naja'ataokaro'si baata'airā imaraþarā,— ángelte ãrīkorape.

9-10 I'sia be'erō'õ aþika ángelte ñiarape. I'kioka ikupaka jääjirokapí jaikorapaki:

—Werikaþakiakite jiyipuþayeeirā, suþabatirā kijérāka nabaaþo'ijiaraþakite jiyipuþayeeirāoka, kiwâmea naþitakarā, nakū'arā o'oþi'arüjekarāte boebariwa'ri Tuþarāte ba'aja nare jüarüjerānu. Mia je'e, i'suþaka nimamaka sawaþa azufre þeka

jū'rēirō'õrā ba'iaja jūarī na'rirāñu. Tuþarārirā ángelrākare ñarāka wājítäji, supabatirā Oveja weiwa'yua upaka imakite ñarāka wājítäjioka, ba'iaja najúarāñu.

11 Ba'iaja nabaaeka þareaja nare joerāka ūmakaka þuri tiyirükimariña imarāka. I'supaka werikaþakiaki upaka imaraþakite jiyipuþaka õñurā, supabatirā kijéräka baaekaoka jiyipuþayeewa'ri kiwāmea o'oñ'aekarā ba'iaja jūajiparāñurā,— kērïkorape.

12 I'supaka simamaka, Tuþarārirā, kijā'meika yi'paraka Jesúreoka yi'ririjsayurā imarī, kire yi'ririjs'atarimariña sime naro'si.*

13 I'sia be'erō'õ mabo'ikakuriþi ikuþaka yire sārïkorape:

—Mire yibojaika mio'obe. Maiþamaki Jesúre yi'ririjs'atabekaja reyaekarā, jíjimaka mijá imabe,— yire sārïkorape.

I'supaka sārïkorapaka ã'mitiritirā, ikuþaka Espíritu Santore ãrïkorape:

—Rita sime, i'supakatakajaoka simarū. Ka'wisi be'erō'õ naba'iraberijayua ja'atatirā, najérítarāñu. Mabo'ikakurirā neyarāka þoto, ba'iaja jūaekarā imariþotojo kiyaþaika upakaja jia nabaaeka õñuka imarī, jia sawapa Tuþarâte nare baarāñu,— Espíritu Santore ãrïkorape.

“Ritatojo wejeareka imarâte ba'iaja baaeka ñatirā, wëkomaka nare mibaabe”, ángelte ãrïkorape

14 I'tojírā oko ūmakaka boia ima þemarā po'imaji upaka imakite ruþamaka ñiarape. Orokaka

* **14:12** Posiblemente este versículo es un comentario de Juan al oír lo que dijo el ángel.

baaeka bu'ya tuaekaki sara oþika rikaiki kimaraþe.

15 Torãjirã mae, aþika ángel Tuparâte jiyipuþaka õrîwi'iaþi kiþopakã'â ñiarape. Oko ûmakapemarã ruparapakite jâjirokapi ikuþaka ãrîkorape:

—Koþakaja ka'iareka ima ðterikia rabaerã baaika mae, suþa imarî sata'tepatetirã same'epatabe,— kire kêrîkorape.[†]

16 I'suþaka këþakã'â â'mitiritirã, ta'tepatetirã oko ûmakaka þemarã ruparapakite se'eraþe.

17 I'sia be'erõ'õ, ïmirã Tuparâte jiyipuþaka õrîwi'iaþi aþika ángelte þorape ate. I'kioka sara oþika rikaraþaki kiro'si.

18 I'sia be'erõ'õ, aþika ángel, joeñiritêrã ïarîrîrimaji, aþika þõ'irã ke'þakã'â ñiarape. Topi mae oþika sara rikaraþakite jâjirokapi ikuþaka kêrîkorape:

—Ka'iareka ima iyaka rẽñua mae. Suþa imarî misara oþikapi sata'tetirã same'ebe,— kire kêrîkopakã'âja ña'mitirape. (Kire na'mitiriþeaberika wapa Jesûre nare jêñerâñu ãrîrikopakaja simaraþe i'suþaka baarika).[‡]

19 I'suþaka këþakã'â â'mitiritirã, kisaraþi ka'iareka imaraþaka ðterikia ta'tepatetirã ke'eraþe. Se'etirã, sokoa bikerûkirõ'õrã sakitaaraþe. “Po'imajare ba'iaja baaika ïatirã jimariâ ba'iaja Tuparâte nare jûarûjerâñu”, ãrîrika uþaka sime i'sia.

[†] **14:15** La primera cosecha puede ser la recogida de la gente rebelde para castigarla, o posiblemente es la recogida de los creyentes para rescatarlos. [‡] **14:18** Esta frase es información añadida para ayudar los lectores entender la figura.

20 Supa imarī weje a'riwa'rirā iyaka narī'kapā'serape. Sanarī'kapā'semaka riaka uþaka sajuruape riwea. Supabatirā trescientos kilómetro rō'ðjīrā yoerā sajuruwa'rape. I'supaka baawa'ri kawaru wāmujā'ärō'ðjīrā ïkilia saaraape.

15

Íþotēñarirakamarā ángelrāka ba'iaja þo'imajare jūarūkia rikarimaja

1 I'sia be'erō'õ mabo'ikakurirō'ðrā apea maikoribeyua imatiyaikakaka ñiarape. Ángelrāka íþotēñarirakamarā narakakaja ba'iaja þo'imajare jūarūkiakaka narikaraape. Jimaria þo'imajare boebariwa'ri, sapi piyia ba'iaja Tuþarāte nare jūarújerāñu, "Ba'iaja nabaarijayua naja'atarū", ãrīwa'ri.

2 Supabatirā riapakiaka jia waria okoika þeka jū'rēika uþaka ima rukubaka imaria simamaka ñiarape. I'siriarijerā ríkimakaja þo'imajare ríkajiyerape. Werikaþakiaki uþaka imaki, supabatirā kijérāka þo'imajare baaeka jiyipupayeebeyurā, supabatirāoka kinúmero jí'ítabayurā imarī werikaþakiakite tērīkarā nimaraape. Supabatirāoka arpa Tuþarāte nare ïjika þariji naríkajiyerape.

3 Sapí Tuþarāro'si kiþo'imajare imaruþutarimaji imaroyirekaki, Moiséte bayakoyaroyireka mirāka bayakoyabaraka nimaraape. I'supakajaoka Oveja weiwa'yua uþaka imakite jiyipupayeokaro'si ikuþaka nabayakoyaraape:

—Tuþarā, ritaja ima tērīwa'ribaji imaki imarī, ritaja ima þemawa'ribaji jiitaka mibaaika ime.

Jia wājirokaþi meñu uþakaja jia oyiaja baaiki mime. Í'rākō'rīmato ka'iareka jariwa'ririmaria þo'imaja ritaja íþamaki imajiparajayuka mime.

⁴ Yija íþamaki, marā mire kíkibekaja, suþabatirāoka mire jiyipuþayeebekaja imabesarāñurā. Mi'i í'rīkaja í'rākurioka ba'aja baakoribeyuka mimamaka, i'suþaka nimarāñu. Ritatojo wejeareka mire yi'ribeyurāte jiaþi miwēkomabaarāka þoto ritaja þo'imaja ima uþatataja miþō'irā rērīrāñurā mire jiyipuþayeeokaro'si,— bayakoyabaraka narāþe.

⁵ I'suþaka bayakoyabaraka nimaraþaka be'erō'õ mabo'ikakurirō'õrā Tuparāte jiyipuþaka õrīriwi'iarā kima kuraraka wiritamaka ñiarape.

⁶ Torā Tuparāte jiyipuþaka õrīriwi'iaþi í'þotēñarirakamarā ángelrāka ba'aja þo'imajare jūarūkia rikairāte þopakā'ã ñiarape. Jariroaka jia boia ka'imaria jäätitrā, wa'eyoka orokaka õñimaki wājítajirō'õjírā jērāyua nai'araþe.

⁷ Torājírā mae í'þotēñarirakato seroa orokaka baaeka botarakamarā maikoribeyu uþaka imaraþarākakite rikaraþe. Suþa imari í'þotēñarirakamarā ángelrākare nimarakamakireje sakijimaka ñiarape. Kire yi'ribeyurā ríkumarāja þo'imajare imamaka, Tuparā, õnia imajiparimajire boebayuakaka õñijírīka þururaþaka sareka.

⁸ Seroa nare kíjirapaka þoto Tuparāte jiyipuþaka õrīriwi'iarā ūmakaka þururaþaka. I'suþaka sabaaraþe ritaja ima þemawa'ribajirā jiitakiji Tuparāte ima beawa'ri. Tērīritakiji imakite

torā imaraþaka simamaka, i'suþaka simaraþe. Í'þotēñarirakamarā ángelrākare ba'iaja þo'imajare jūarükia rikairāte saba'irabetiyibeyukaji ūmakaka torā þurumaka, makioka kākaberijrō'õ simaraþe.

16

Tuþarāte boebayuakaka õñijítrika þururika seroareka ima

¹ Sabe'erō'õ Tuþarāte jiyiþuþaka õrřriwi'iaþi ikuþaka í'þotēñarirakamarā jājirokaþi ángelrākare sãrikorapaka ña'mitirape ate:

—Tuþarāte ïariþe'yoirā þo'imajare ba'iaja jūerā, seroareka mijā rikaika õñijítrika ka'iarā mijā we'aña'tabe. I'suþaka samija baabe, Tuþarāte boebayuakaka sarā ima simamaka,—sãrikorape.

² Toþi mae mamaríkaki ángelte seroareka kirikaraþaka ka'iarā kiwe'aña'taraþe. I'suþaka kibaaraþaka þoto werikapakiaki jérâka nabaaekakite jiyiþuþayeeirā, suþabatirā kiwâmea o'ojí'akekarāte naþo'iarā dajaka ã'mika kâmia nare þo'ijirape.

³ Kibe'erō'õjí imaraþaki ángelte seroaþi kirikaraþaka riaþakiakarā kiwe'aña'taraþe. Sakiwe'aña'taraþaka þoto, reyaekarā riweupakaja okoa jararaþaka mae. I'suþaka sabaamaka, riaþakiakareka ima, ba'iríjiaka ritaja jíríþataraþaka.

⁴ Í'þarā be'erō'õjíkaki ángel seroaþi kirikaraþaka riakarā, suþabatirā okokopeaþi þoyurð'õrā sakiwe'aña'taraþe. I'suþaka kibaaraþaka þoto riwearo'si okoa jararaþaka saro'si mae.

⁵ Ángel okoa ïarírímajire ikuþaka jaikoraþe:

—Tuþarā, jia wājirokapi meñu uþakaja jia oyiaja baaiki mime. I'suþakajaoka bikija imara'aekaki imariþotojo, maekakaoka imarijayuka mime. I'suþaka simamaka þo'imajare ba'iaja baaika īakopēka boebariwa'ri, ikuþaka nare mibaayu:

6 Miyi'yurāte najāāmaka, jimaria nariwea jururaþaka. Suþabatirā miro'si bojañjirimajare i'suþakajaoka nabaaraþe. I'suþaka baaraþarā nimamaka okoa naro'si imabeþakā'ā, "Riwearo'si jayuaja nukurū", meñua jia sime,— kērīkoraþe ángel okoa īarīñrimaji.

7 I'suþaka kērīkoraþaka be'erō'ō joeñjiritērā imarō'ōpi ikuþaka kire sayi'rikorape:

—Rita sime Tuþarā, i'suþakatakaoka sime. Yija īþamaki, ritaja ima tērīwa'ribaji imatiyaikiji mime. Ritaja īawārūki imarī, þo'imajare ba'iaja baaeka imarō'ōjīrāja jiirokapi nare sawaþa jēñeiki mime,— sārīkoraþe topi.

8 Maekarakamarā be'erō'ōjīkaki ángel seroapí kirikaraþaka aiyakarā sakiwe'aña'taraþe. I'suþaka kibaaraþaka þoto aiyaþeka jājia þo'imajare jōeraþaka.

9 I'suþaka kibaaraþakapi oobaraka ba'itakaja þo'imajare jūarape. I'suþaka nare sabaako'omakaja, ba'iaja nabaaika ja'atabekaja nimaraþe. Suþabatirā kijā'merapakaþi ritaja ba'iaja jūawa'ri Tuþarāte jiyiþuþayeeriaka þo'imajare yaþaberaþe. I'suþaka imawa'ri kire jiyiþuþayeeriakoþakaja ba'iaja Tuþarāreka jaibaraka nimaraþe.

10-11 Botarakamarā be'erō'ōjī imaraþaki ángelte, ikuþaka baaraþe: Werikaþakiaki jā'meruþarikūmu þemarā seroareka kirikaraþaka kiwe'aña'taraþe. I'suþaka kibaaraþaka þoto jā'mebaraka kimaraþarō'ō neiñamita'raþaka. I'suþaka imawa'ri ritaja nare sayi'amaka marā baaberiwa'ri narērōkaka þariji nakukurijaraþe. I'suþaka imariþotojo ba'iaja nabaaika ja'atabekaja, Tuþarā, mabo'ikakurirō'ōrā jā'merimajireka ba'iaja jaibaraka nimaraþe.

12 Í'rāþitarakamarā be'erō'ōjīte imaraþaki ángelte seroapi kirikaraþaka riaþakiaka Éufrates wāmeiriarā sakiwe'aña'taraþe. I'suþaka kibaamaka riaka sarekaja þōþoraþaka. I'suþaka sajarape jā'äтика pē'rōtopi i'taraparā ïparimarāre nasurararākaþitiyika nawaata'yaokaro'si.

13 I'suþaka simaraþaka be'erō'ō Satanárika ima maekarakamarā ïparuka uþaka ūika ūiarape. Í'rīka imaraþaki kajuyaiþakiaka uþaka ūiki rijokoþeaþi þoraþaki. Aþika ïparuka þoraþaki werikaþakiaki rijokoþeaþi. Aþika ïparuka imaraþaki weriki waþuju þakibaraka, "Tuþarāro'si bojañjirimaji ñime", ãrãþaki rijokoþeaþi þoraþaki.

14 Í'rā maekarakamarā Satanárika ima ïparuka uþaka ūirā imaraþarā maikoribeyua baabearimaja. I'suþaka simamaka ritatojo wejeareka imarā ïparimarāte, nasurararākaþitiyika Í'rīka jariwa'ririmarā narērīrūjerape. Tuþarā, ritaja ima tēriwa'ribaji imaki, þiyia po'imajare ba'iaja baaika waþa kijēñerārīmi seyarāka þoto þitā'mua po'ijiataokaro'si torā na'raþe.

15 "Yire mijā ã'mitipe", Jesucristore ãrīkorape: "

'I'tojíte mawi'iarā kareba'arimajire etarāñu', mijā ãrīwārūbeyu mijaro'si ima uþaka sime yetarükia saro'si. Yetarükia ta'abaraka yiyyapaika uþakaja baabaraka imatikaja imarāñurā þuri j̄jimaka imarāñurā. I'suþaka imarā imarī, rakajetikaja najariroaka jāätkarāja imarā uþaka nimarāñu. I'suþaka imarāñurā þuri jariomarīa imawa'ri aþerā wājítaji i'yop'i'ribeyurā uþaka nimarāñu", kērīkoraþe.

16 Suþa imarī Satanárika ima ka'iareka imarā ñþparimarāre narērīrūjerārō'õ Harmagedón wāmeika sime boarikarō'õ Hebreo okaþi.

17 Piyika ángel seroaþi kirikaraþaka waþuko'torō'õrā sakiwe'aña'tarape. I'suþaka kibaarapaka þoto Tuþarāte jiyipuþaka ðrīriwi'iarā kiruparikumua imarō'ðpi ikupaka jājirokapi sajaikoraþe:

—Kopakaja satiyiyu mae,— sārīriokaabayurape.

18 I'suþaka sārīkorapaka tiyiwa'raparō'ðjíte wīþoa yaataira'katirā, þaaraþaka. Suþabatirā werika okaaribaraka ka'ia jājia iyirapaka, sareka þo'imajare imaeka þoto siyika þemawa'ribajirā.

19 Siyirapakaka ñ'rātiji Babiloniawejea imakopeapaka maekarakaweje uþaka sajaririkoraþe. I'suþakajaoka ritaja wejeareka imakopeika wejea ririþatarapaka. Babiloniakarā ba'iaja nabaaika ye'kariribeyuka imarī, nare boebariwa'ri ba'itakaja naþareareka Tuþarāte nare jūarūjerape.

20 I'suþakajaoka ka'ia iyimaka jūmurika, suþabatirā þusia ririþatarapaka.

21 Suþabatirā ñmipi okojiyia cuarenta y cinco kilos rō'ðjirā ima jūjirapaka. I'suþaka jūjirapaka nare

þa'semaka jimarĩa ba'iaja Tuparãreka jaibaraka po'imajare imaraþe.

17

Werikaþakiakite, rõmoka imaeka

¹ Suþabatirã ï'þotẽñarirakamarã ángelrãka seroa rikaraþarãkakite yiþõ'irã etaraþe. Toþi mae ikupaka yire kẽrãþe:

—Ó'õrã mi'tabe, ríkimaka riamaþairõ'õrã ima ba'iaja baariwejea, sakaka mire yibojaerã baayu. Mia je'e: Ritaja ïmirijaka wã'imarãtiyaiko uþaka sareka imarã nimamaka, Tuparãte ba'iaja nare júarãjerãñu.

² I'suþaka i'sia wejeakarãre ba'iaja nare baaruþutamaka, ritatojo wejeareka imarã ïparimarãre ba'iaja naka baaraþe. ïmirijaka wã'imarãrirõmote ba'iaja nare baaruþutaþeka imarã, ikupaka nimaraþe i'sia wejeakarã: Waþuju imaja jiyiþuþaka õñurã imarã, ritatojo wejeareka imarãte jiyiþuþaka sanoñaokaro'si maerumajaka uþaka nare nimarãjerape,— ángelte yire ãrãþe.

³ I'suþaka yire kẽrãþaka þoto Espíritu Santore jeyobaikaþi ãriwa'ri ikupaka yire sabaaraþe: ï'ríka ángel po'imajamatorã yire e'ewa'raþaki. Torã eyatirã werikaþakiaki jû'aka imaraþaki þemarã rõmore ropamaka ñiarape. Tuparãte jaiyuyerikakaka wãmea o'oeka kireka jí'íjiyerapeka. Suþabatirã ï'þotẽñarirakao ruþuko'a, ï'þapitarakabi wakaiki kimaraþe.

⁴ Kosaya iyayaþea uþaka ïoika, suþabatirã jû'aka imaraþaka. Suþabatirã ríkimakaja, orokaka, suþabatirã ãta waþajã'rõkaka, þerlas

wameikakaka baaekaoka kojioka kopo'iareka imaraþaka. Suþabatiräoka ikuþaka seroa orokaka baaeka þururika: Noñu uþakaja þupajoatirä dajaitakaja nabaaeka waþuju imaja kojiyiþuþayerijayua, suþabatiräoka ba'itakaja kowã'imañua korikarape.

5 Ikuþaka ãrïrikopakaja kokü'arã majëräko'abeyua wãmea o'oþi'aeka imaraþaka. Ä'mitirikõri je'e: "Babiloniawejea", ãñua simaraþe kowãmea. "Ritajaka ba'iaja baawã'imarîrimajare wârõrimajo imarî, naþako uþaka koime. Suþabatirä ritaja ba'ia Tuþarâte yaþabeyuakaka þo'imajare wârõrimaja Babiloniawejekarâre ime", ãrïrika simaraþe kokü'arã o'oþi'aeka.

6 Kore ñiawârûmaka, ikuþaka koimaraþe: Iyaokoa ukutirä wejabiyuko uþaka koimaraþe. Tuþarârirä, suþabatirä kirika bojariroka yi'riwa'ri bojirimajare najäärapaka riwea koþakaja simaraþe i'sia iyaokoa. I'suþaka koimamaka marâkâ'ä ãrïberijïka yijaraþe.

7 I'suþaka ñimamaka, ikuþaka ángelte yire bojaraþe:

—¿Dako baaerä i'suþaka mime? Rõmo miako'oko, "Ikuþakaro'si simekâ'ä", merîwârûokaro'si mire sayibojawaþu'ataerä baayu. Suþabatirä werikapakiaki ï'þotëñarirakao rupuko'aiki, ï'þapitarakabi wakaiki kore e'ewa'þakâ'ä miako'oki, "Ikuþakaro'si simekâ'ä", jia merîwârûerä ï'þaba'iwâ'taja mire sayibojawaþu'ataerä baayu.

8 Werikapakiaki miako'oka bikija õñia kimaraþe ruþu. Imariþotojo maekaka þuri kimabeyu. I'suþaka simako'omakaja torä kime moribeyu þoto koþea tiyibeyurõ'ðpi

þorira'atirā kimarāñu. I'suþaka kibaamaka īatirā, jimarā ritatojo wejeareka imarāte þupatarāñu. I'suþaka imariþotojo sabe'erō'þpi þuri Tuþparāte kire riatarükirō'ðrā ke'rirāñu. Kiþapera þūñurā Tuþparāte nawāmea o'oberikarā nime werikaþakiaki uþaka imakite īatirā þupatarükirā. Ika wejea kiþo'ijiaerā baaeka ruþubajirā kiþapera þūñurā Tuþparāte o'oeka, "Ikarakamarā nime ðnia imajiparükirā", ãrīwa'ri sakio'oeka.

9 Sarekaja ã'mitiriwārūkiro'si þuri ðrīrūkia sime. Þ'potēñarirakao ruþuko'aiki miako'a Þ'potēñarirakabi þusi uþaka sime. I'suþakajaoka koime rōmo saþemarā ropako'oko. Aþeroka Þ'potēñarirakamarā Þparimarā uþaka sime kiruþuko'a.

10 I'suþaka simako'omakaja Þ'rāþitarakamarā nime Þparimarā bikija reyaekarā. Nabe'erō'ð tuikaki imaki maekaka þo'imajare jā'merijayuka. Kibe'erō'ðjī imarükika þuri ðibeyukajika ruþu. Ñamajī þuri matikurijíkaja þo'imajare kijā'mekoperāñu. I'suþaka imariþotojo Tuþparāte ãrīrāka uþakaja kiro'si simarāñu.

11 Werikaþakiaki imaroyirekaki, maekaka þuri ðnia imabeririþotojo ñamajī þuri nabe'erō'ð þiyia jā'merimaji kimarāñu. Þ'potēñarirakamarā jā'meka mirārāte jā'meka uþakaja jā'merimaji kimarāñu. I'suþaka ba'iaja kibaarāka be'erō'þpi þuri Tuþparāte riatarükikaro'siji kime.

12 Þ'þaþitarakabi waka miako'a, Þ'þaþitarakamaki Þparimarā uþaka ima. I'suþaka simako'omakaja, þo'imajare jā'meñ'mubeyukajirā nime ruþu. Ñamajī werikaþakiaki ka jā'merükirāro'si nime. I'suþaka baarimaja

imariþotojo ñoaka jã'mebaraka nimabesarãñu.

13 Í'þapitarakamarã imariþotojo í'rïka ta'iarãja þupajoairã nimarãñu. I'suþaka imarã imarí, "Miyapaika upakaja mibaarika yaþawa'ri mikaja mire jeyobaabaraka yija imarãñu", werikapakiakite narírãñu.

14 I'suþaka imawa'ri Oveja weiwayua upaka imakika najírírãñu. Suþa simako'omakaja nare kitérírãñu. Suþa imarí aþerä imatiyaramaja têríwa'ribaji imaki imarí suþa kibaarãñu. Suþabatirã íþarimarãtarã imarã íþamaki kime. Oveja weiwayua upaka imakika imarã Tuparâte wã'meekarã imarí, kire ye'kariribekaja kiyaþaika upakaja baarijayurã nime,— ángelte yire ãrãpe.

15 Ikupaka aþea ángelte yire bojaraþe:

—Rõmore ruþairõ'õrã, ríkidakaja íma riamaka miako'a, po'imaja koþakaja riamaka ime. Suþa imarí í'rã wejekarã jariwa'ririmaria, í'râtata po'imaja þâawa'rimaria, suþabatirã naka'iareka imabayurã upatataja sime miako'a.

16 Í'þapitarakamaki íþarimarã werikapakiaki upaka imakika miako'orã, rõmore íariþe'yorimaja nime. Suþa imarí ba'iaja kore baawa'ri, ritaja koba'irijia ë'matirã jariromariko kore naja'atarãñu. Suþa imarí kore jäätitã, kori'ia ba'apuatinã, koú'a þuri þekarã najoeriatarãka. Iko rõmore ima upaka ima weje simamaka i'suþaka sanariatarãñu.*

17 I'suþaka i'sia wejeakarãre nabaarãñu kiþupajoaika upakaja Tuparâte nare baarûjemaka. Suþabatirã í'rïka ta'iarãja þupajoawa'ri

* **17:16** Esta frase es información añadida para ayudar los lectores entender la figura.

werikaþakiakite niþamaki nimarüjeräñu. Suþa imarï kiyaþaika uþakaja kire najeyobaaräñu, "Koþakaja sajë'räka ñiarikarä seyayu mae", Tuþaräte ãrïräñu rö'õjite.

18 I'ko römo miako'oko ba'itaka wejea koþakaja koime. I'suþaka simamaka tokarä ïparimmarä apea wejeakarä ïparimmaräte jã'merimaja imarä,— ángelte yire ãräþe.

18

Babiloniareka imaekaräte ba'iaja jüaeka

1 I'suþaka simaraþaka be'erö'õ mabo'ikakurirö'ðpi ángel jã'merimajite ruira'amaka ñiaraþe. Jäjia ya'tariki imarï, ka'ia ritatojo kiyaaboaraþe.

2 I'tojrä mae, jääjirokäpi ikuþaka kërfkorape:
—Babiloniawejea ririrükiaro'si sime.
I'suþakajaoka sareka imakopeiräte þuriräñu. I'suþaka baawa'ri Satanárika ima wejea, suþabatirä ritaja wiriba'ia, ba'iriji dajaka wejearo'si sajariräñu.

3 Mia, ikuþaka baarijayurä nimaraþe:
Babiloniakarä ba'iaja baarirömo uþaka imarï, ritatojo wejeareka imaräte waþuju imaja jiyiþuþaka õñurä najayaokaro'si nare sñaþejabiarijayuko koime. Suþa imarï ritatojo wejeareka imarä ïparimmarä ba'iaja koka nabaaraþe. I'suþakajaoka aþerö'ðkaräreka ba'irijiwa waþajä'rïkaja yaþatiyawa'ri, sanawaþaþijirape. Suþa imarï ritatojo wejeareka waruomaräre rïkimakaja niñerü tõþoirä najaraþe,— ángelte ãräþe.

4 I'suþaka k  r  paka be'er  '   mabo'ikakurir  '  pi
ikuþaka Tupar  ro'si s  rkorape:

—Yire   mitiriþ  arijajur  , i'sia wejeare   mij   ima'si.
I'suþakajaoka ba'iaja nabaaraþaka uþaka
baabekaja mij   imabe, ba'iaja naj  araþaka
uþaka mij   j  ukoreka.

5 Tokar  re ba'itakaja baarijaþparaka ima koþakaja
  iar  uaayu,— kiro'si s  rkorape.

6 I'suþaka simamaka boebariwa'ri ba'iaja baari-
majare riatar  kir  te ikuþaka s  rkorape:

—Aþer  te ba'iaja nabaaraþaka simamaka,
saþemawa'ribaji ba'iaja nare mij   baar  n  .

7-8 Mia je'e, r  kimakaja dakoa jariwa'ririmar  aja
rikair   nime. “Imatiyair   maime”,
  ripupajoair   imar  , nayaþaika uþakaja
nabaarijayu. I'suþaka nabaarijayu
ko'apitor  '  j  raja ba'iaja nare mij  
j  ar  jebe. “J  'merimaja r  mij   maime.
Nat  miar   nare reyataþamaka ba'iaja
þupayur   uþakamar   maime”,
  ripupajoair   nimako'omakaja,   r  r  mi
tokar  re ba'iaja j  ar  n  . Suþa imar  
reyair  , k  esia j  ar  kir  , suþabatir   aþer  
ba'iaja þuparirikarekaja imar  n  ur  
riomaka imawa'ri. Suþabatir   nawejea
oor  ka. Ika   a  nu ritaja i'sia wejeareka
imar  te yijoeriatar  ka simamaka. I'suþaka
  a  nu ritaja ima t  r  wa'ribaji yirikaþi
sayibaar  ka simamaka,— Tupar  ro'si
s  rkopak  '     a'mitirape.

9 —I'sia wejea ooriþak  '     atir  , jimar  a aþea
ka'iareka imar     parimar  re ba'iaja þuparir  n  ,
“Nimamaka dako jariwa'ririmar  aja yija yaþaika

uþakaja naka yija baakoþeroyiraþe”, ãþaraka. I'suþaka ïþarimarãre ãrãrãnu Babiloniakarãka ba'iaja baarijeyoarika mirãrã.

10 I'suþaka simako'omakaja Babiloniakarãka ba'iaja jūrika yaþaberiwa'ri ñoakurirãja natuirãnu. Topi oþaraka ikuþaka narãrãnu:

“¡Aya! Jimarãa jo'baka wejeþakiaka imariþotojo sooriyu. Ritaja ima aþeriweje bo'ibajirã imatiyairõ'õ simakoþeraþe. I'suþaka simako'omakaja tokarãre ba'iaja baariþpareareka ikuþarõ'þiji i'suþaka Tuparãte sabaayu”, nawejeareka imabayurã ïþarimarãre ãrãrãnu.

11-14 I'suþakajaoka oro, þlata, ãta waþajã'rña, þerlas, sayapãia waþajã'rñakaka*, suþabatirã jia jijisìa jñaikakaka yaþua waþajã'rña ima, marfilkaka nabaaeka, þeruakaka, suþabatirã broncekakaoka nabaaekakaka, ayabaka, suþabatirã jijisìa naþo'ia imaerä iyebaka naþukerükia, suþabatirã canela, ba'irñia ba'arika rukerükia jiibaji jísika, iyaokoa, iyebaka yo'aba'arükia, trigo, trigo jía oyeka, naþoyerã, wa'ibikirawëko, oveja, kawaru, suþabatiräoka kawaruþpi tûrûrûki uþaka na'ririayuaoka, ritaja õ'õrã yija bojaekarakaba'i Babiloniakarãre e'etoparaka imakoperoyiraþe. I'suþaka simamaka ïakopeka ritaja waruaka nare ïjirimaja mirãrã oribaraka nimarãnu. I'suþaka nimarãnu ritaja narikakopeika þuþajoawa'ri, “No'orã aþekurioka sayija ïjibesarãnu mae. Jíakaka nayaþakoperoyiraþaka, suþabatirã ritaja ba'irñia waþajã'rña narikakoperoyiraþaka

* **18:11-14** Telas de lino fino, seda, de color púrpura y rojo

þitiyika naririwa'yu mae, aþekurioka sanarikaerāmarña", narīrāñu.

15 Suþa imarī Babiloniarā ba'irījia ñjitirā rīkimakaja niñerū tōþokoþeka mirārā, soorāñurīmi yoepi oribaraka nimirāñu, "Naka ñ'rātiji ba'iaja torā yija jūaa'si", ãrīwa'ri.

16 Toþi imatirā ikuþaka ba'iaja þuparibaraka narīrāñu:

"¡Aya! Ba'itakaja sabaayu Babiloniawejea. Rōmo jiyuritaka imakote ima uþaka imaweje simakoþeroyiraþe. Suþabatirā sayapāia waþajā'rīa iyayaþea ñoika suþabatirā jū'aka jäätirā, rīkimakaja kojioka kopo'ireka imaraþaka, orokaka baaeka, suþabatirā ãta waþajā'rīakaka baaeka, þerlas wameikakaka baaeka uþaka imaweje simakoþeroyiraþe.

17 Suþabatirāoka ritaja narikakoþeroyiraþaka ñojimarñji ooþataika", ba'irījia torā ñjikoþeroyikarāte ãrīrāñu.

Waþuru ñparimmarā, naro'si ba'iraberimaja, suþabatirā waþuruþi waruaka e'ewa'ritirā ñjirimaja ñoakuriþi i'suþaka imarāka ñañumarāñurā.

18 I'suþakajaoka ate, Babilonia oobaraka jimariä sūmakapuþakā'ä ñawa'ri þaÑebaabaraka ikuþaka nakasererāñu: "I'siweje imaroyiraþarō'õjírā ima weje imabeyua mae", narīrāñu.

19 Tērīrikaja ba'iaja þupariwa'ri naruþuko'areka ka'ia naþearāñu. I'suþaka baatirā þaÑebaabaraka ikuþaka narīrāñu:

"¡Aya! Ba'itakaja sabaayu Babiloniawejea imakoþeroyiraþaka. Waþuru jo'baka rikairā sapi waruaka torā

e'ewa'paraka nare ūjtitirā, rīkimakaja niñerū tōpokoperoyiraparā. Ņojimarīji soopatayu mae", narirāñu waþurureka imarā, — mabo'ikakurirō'õpi Tuþarāro'si sārīkorape.

- 20** Torājirā ikuþaka sajaikoþakā'ã ña'mitirape ate:
—I'sia wejea oopatamaka ūatirā, jījimaka mijā imabe mabo'ikakurirō'õreka imarā. Kirika bojariroka mijā bojaerā Cristore þūataekarā, Tuþarāte nare ãñua bojañjirimajaka, supabatirā Tuþarāte yi'yurā upatiji jījimaka mijā jaþe. I'supaka mijā imabe torā imaroyiraparāte ba'iaja mijare baawā'imarīka wapa ba'iaja najūaika simamaka,— sārīkorape.
- 21** Torājirā ate aþika ángel jājkate ñiarape. Supa imarī, jo'baka ãta trigo mukerükia upaka ima e'etirā riakarā kiyitaraþe. I'supaka sabaatirā, ikuþaka kērāþe:
—Ãta yiyyataika upakaja, Babilonia Tuþarāte riataþatarāñu. Supa imarī aþekurioka þo'imajare ūape'arükimarña simarāñu.
- 22** I'supaka simamaka torā arþa birebaraka nabayakoyarijayua, supabatirā ma'saka naþuþurijayua, tromþeta naþuþurijayua, aþekurioka ã'mitirirükimarña sajarirāñu. Supa imarī i'sia wejearaka jia oyiaja ba'irijia baarika õñurā aþekurioka sarā ba'irabebaraka imabesarāñurā. I'supakajaoka simarāñu trigo oyerima-jaro'sioka.
- 23** I'supakajaoka jia yaaboabaraka torā ima aþekurioka yaaboabaraka imabesarāka.

Supabatirã jãjimaka pitañi'awa'ri nimari-jayua imabesarãka mae. Mija ã'mitipe Babiloniawejeakarã. Ritatojo wejeareka imabayurã bo'ibajirã waruamarã mijakarã imakoperape. Mija ye'oapi ritatojo wejeareka imarâte mija pakirape mija waruaka takaja nayapatiyaokaro'si. Supa imarã Tuparâte jiyipupayeebeyurã najarape.

24 Tuparâte nare ãñua bojañirimajare, supabatirã kire yi'yurâte, i'supakajaoka ritaja po'imajatatakarãre jãabaraka mija imaroyirape. I'supaka mija baaroyirapaka wapa ba'itakaja mija jãayu mae,— ãta jo'baka riakarã yiatarapakite ãrâpe.

19

1 I'supaka simarapaka be'erõ'õ rãkimarã mabo'ikakuripi najaimaka ña'mitirape. Ikupaka jãjirokapi narãkorape:

—“Aleluya. Tãrãrikaja jiika maipamaki Tuparâte ime”, kireka marãrijariye'e. I'ki Tuparâja imaki ba'iaja imarika tiyibeyurõ'õrã ma'rirãukia imakopekareka mare tãækaki. Ritaja ima bo'ibajirã imaki kime, supabatirã ritaja ima pemawa'ribajirã jiitakiji kime.

2 “Ba'iaja ritajaka wã'imarãtiyaikote yiwãkomabaarãñu”, rita ãñuka imarã, wapujumarã ba'iaja kore kibaayu. Ba'iaja kobaaekapi ritatojo wejeareka imae karâte ba'iaja koimaruputaeka. I'supaka simamaka Tuparâte yapaika

baaroyiraparāte jääekakote, i'supaka kobaaroyirapaka īarapaki imarī, kore kiriatarape mae,— narīriokabayurape mabo'ikakurirō'ōpi.

Ba'iaja ritajaka wā'imarītiyaiko upaka po'imajare Babiloniawejeakarā ba'iaja imaruputairā imamaka i'supaka narāpe.

³ Supabatirā ikupaka narīriokabayurape ī'rājaoka ate:

—“Tērīrikaja jiika maiþamaki Tuparāte ime”, kireka marīrijariye'e, Babiloniawejea ooeka ūmakapuritityirūkimarīa ima simamaka,— narīkorape.

⁴ I'supaka narīkorapaka poto, Tuparā ruþarikūmu wājitāji veinticuatro rakamarā þakiarimarā, supabatirā botarakamarā maikoribeyu upaka imaraþarāte mo'ipāñawa'raþe. Toþi imatirā ikupaka narāpe:

—I'supaka nañua rita sime. Tērīrikaja jiika maiþamaki Tuparāte ime,— narāpe kire jiyipupayeewa'ri.

⁵ I'supaka simaraþaka be'erō'ō Tuparā ruþarikūmu imarō'ōpi ikupaka sajaikorape:

—“Tērīrikaja jiika mime”, ãparaka jijimaka Tuparāka maimaye'e. Po'imajare īaika wājitāji imatiyarimaja, imatiyabeyurā upaka imakoþeirāoka, ritaja kiyaþaika upakaja kiro'si baarijayurā kire jiyipupayeebaraka jijimaka maimarijariye'e,— sārīkorape.

Jesús, Oveja weiwa'yua upaka imakiro'si nabayakoyaeka

⁶ I'supaka simaraþaka be'erō'ō, rīkimarāja jairiokabayurā, supabatirā ãta okaayu upaka,

supabatirā wī̄poa jaika ūpaka baatirā ikūpaka nar̄ikorape:

—Aleluya. I'supaka imaki imarī, ritajare kijā'merijayu. Sūpa imarī “Ritaja imabo'ibajirā tēr̄irikiji imaki kime”, āparaka kire majiyipupayeerijariye'e.

⁷ Oveja weiwa'yua ūpaka imakite p̄itañi'airā ūpaka mijā imarīmi seyayu mae. I'supaka simamaka Tūparāte j̄ijimakaþi jiyipupaka ðparaka maimaye'e, kika maimajiparāka imarī. Oveja weiwa'yua ūpaka imaki jeyomakore* ketarūkia j̄ijimakaþi ta'atikaja koima ūpaka kirupu nimarijayu.

⁸ Jíakaka boia ka'imarīa jariroaka najāärükia Tūparāte nare ſjirape,— sār̄ikorape.

Najāäika ka'imarīa ima, “Ba'iaja baabekaja Tūparāte yi'yurā”, ār̄irikoþakaja simarape.

⁹ Sarokajíte ikupaka ángelte yire ãrãpe ate:

—Mae mire ñar̄irā baaika jia samio'obe: “Oveja weiwa'yua ūpaka imakite p̄itañi'aika ūpaka baarāka bayá niaerā kiyoþoþaekarāre j̄ijimaka jarirāñu jiitaka Tūparāte nare baamaka”, ãñua mio'obe,— ángelte yire ãrãpe.

Sūpabatirā,

—Rita sime ika mire yiboþaika, Tūparārika bojariroka imatiyaika simamaka,— yire k̄erāpe.

¹⁰ I'supaka k̄éþakā'â, jiyipupaka kire ðr̄iwa'ri kiw̄ajitâji yimo'ipâñaraþe.

—Mimo'ipâñasi yiþajitâji. Mima ūpakaja, supabatirā mijeyomarā Jesúre yi'yurā ūpakajaoka Tūparāte yaþaika baaiki ñime yiro'si. Sūpabatirā

* **19:7** La esposa del Cordero representa los creyentes en Jesucristo.

“Ikuþaka kime Tuþarā”, ãrīwa'ri Jesúre wärōekakaka bojarijayurā maime. I'suþaka ï'rātiji bojarijayurā maimamaka, Tuþarāte takaja mijiyiþuþayeetiyabe,— ángelte yire ãrāpe.

Kawaru boika þemarā tuyuki tērīritakaja imarimaji

¹¹ I'suþaka kẽrãþaka be'erõ'õ, mabo'ikakurirã kopereka uþaka wiritamaka ñiarape. Sawiri-taraþaka þoto kawaru boika torã rïkamarapaki þemarā, ï'rïka po'imajire tuyuraþe. “Kẽrīrijayu uþakaja baaiki, wâjimiji bojirimaji”, wâmeiki kimaraþe kireka tuyuraþaki. Wâjia po'imajare jã'meiki, suþabatirã kimajamarâre ba'iaja baaeka þi'iwa'ri þitã'mua po'ijiaiki kimaraþe.

¹² Kiñakoa þeka jûrëika uþaka yaaboaraþaka. Kiruþuko'areka rïkimakaja niþarimarā mirârã bu'ya tuaekaki kimaraþe. Wâmeia kireka o'oþ'aek, i'ki ï'rïkaja kiõñua simaraþe.

¹³ Riwearã ñu'aeka saya uþaka jariroaka jãäiki kimaraþe. “Tuþarâte nare ãñu uþakaja po'imajare baabeaiki ñime”, ãñua wâmeiki kimaraþe.

¹⁴ Suþa imarî kisurrararâka mabo'ikakurirã jariro boia ka'imarîa jãäekarâ imaraþparâ. Suþabatirã kawaru boirâ þemarâ tuyutirâ kibe'erõ'õ na'ririþaraþe.

¹⁵ Naruþurõ'õ a'ririþaraþaki rijokoþeareka sara oþika imaraþaka. Sara koþakaja kioka imarâñu. I'suþaka kiokaþi kimajamarâre ï'râþe'rõtorâja kibaarâka simamaka. I'suþaka imawa'ri ritaja jã'mewärûiki imarî, ba'iaja baarimajare baaika ïariþe'yowa'ri nare kiwêkomabaarâñu. Ritaja ima

tērīwa'ribaji imaki Tuþarāte nare boebaþakā'ã ba'itakaja nare baarimaji kimarāñu kiro'si.

16 Kijariroakarā suþabatirā kirijoarāoka ikuþaka ãñua o'oeka jī'ítaraþaka: "Í'i kime ritaja ïparimarā ïþamaki, suþabatirāoka ritaja imatiyramidare jā'merimaji", ãñua simaraþe.

17-18 I'suþaka simaraþaka be'erō'õ Í'rīka ángelte aiyakareka ríkamaþakā'ã ñiarape. Wejeþemareka wiyua wayurika rabarika ba'arimajaka simamaka ikuþaka jājirokaþi nare kērāþe:

—Tuþarāte mijaro'si baaweirāka mijā ñara'abe. Kawaru boiareka tuyukate jāâþaterākakaka rērīra'atirā þo'imaja rabarika mijā ba'araþe. Íþparimarā, suþabatirā jājirā, kawarurāka, naþemapi a'ririþayurāteoka suþabatirā surararāka Íþparimarā, naþuþayariji imariþayurā, topi i'suþakajaoka aþerāte ba'irabejirimaja, imatiyramidare, imatiyramidamarārāoka nari'ia mijā ba'araþe,— ángelte nare ãrāþe.

19-20 I'suþaka simaraþaka be'erō'õ werikaþakiaki uþaka imaraþaki ritaja ïþparimarā nasurararākapitiyika nare kirēamaka ñiarape. Suþabatirā torā imaraþaki kijeyomakioka "Yi'i imaki Tuþarāro'si bojaþirimaji", ãrīkoþebaraka werikaþakiakite ñaika wājtāji maikoribeyua baabeawa'ri, werikaþakiaki jērāka jiyipuþaka õrāþarā þo'imajare, suþabatirā kiwāmea o'oþ'araparāre kiþakirape. I'suþaka imaraþarāte rērāþe, kawaru þemarā tuyuraþaki, suþabatirā kisurararākapitiyika pitā'mua ko'aþi'yaokaro'si. Kawaru boika þemarā tuyuraþaki naka jīþaraka Íþparā ba'iaja baarimajare kiñi'araþe. Suþa

imarī werikaꝝakiaki, supabatirā, “Tuparāro’si bojañjirimaji ñime”, ãrĩroyirapakiteoka õñirāja þeka azufreþi jū’rẽiritarā nare kitaaraþe.

21 Supabatirā ïparimarā, nasurararãkaþitiyika etaraþarâte þuri kawaru boika þemarā tuyuraþaki kirijokopearā sara imaraþakaþi ba’iuþakaja nare jääþateraþaki. I’supaka simamaka dajaka ima ba’ika wayurika koþakaja ña’þiraþaka kijääþateraþarā ri’ia ba’abaraka.

20

Mil rakakuri wejejë'rãka jã'mebaraka Jesúre imarükia

1 I’sia be’erõ’õ, mabo’ikakurirõ’õþi þerumijia jo’baka, kajuyaipakiaka uþaka ïoikite kiþi’þerükia rikatirā ángelte ruira’amaka ñiarape. Supabatirā koþea tiybeyua ima kiwierükiaoka kirikaraþe.

2-3 Ruietatirā kajuyaipakiaka uþaka ïoikite kiñi’arape. Mia je'e mae, i’supaka kibaaraþaki kime Satanás, bikija ãñaka uþaka ïoiki þo’ijiritirā þakiroyirekaki. Kire ñi’atirā þerumijiapi ángelte kire pi’perape, ñoaka mil rakakuri wejejë'rã rõ’õjírã koþea tiybeyurõ’õrã kimaokaro’si. Supabatirā sareka kire kitäterape ñoaka þo’imajare þakibekaja kimaokaro’si. I’sia be’erõ’õþi þuri matikuriji kimaerā kire kija’ataerā baaraþe.

4 Topi mae jã'mebaraka narupairõ’õrã ruþajiyeraþarâte ñiarape. Mia je'e mae, Jesúre ye’kaririberiwa’ri, kimajaroka ja’atabeyurã, werikaþakiakire kijërâkaþitiyika jiyipupayeeberiwa’ri kiwâmea nakû’arã, supabatirã naþitakarã o'oþi’aberika mirârã nimaraþe. Suþa imarī wãmuá natoata'ruekarã

imariþotojo, õňia jariþe'ritirã mil rakakuri wejejë'rãka Cristoka jã'merimaja nimaraþe.

5 Aþerã reyaekarã þuri mil rakakuri wejejë'rãka kijã'merãka be'erõ'ðrã õňia jariþe'rirükirã imaraþarã.

6 Supa imari ñ wãmu natoata'ruekarâte mamarîji õňia Tuparâte jariþe'rirüjemaka jíjimaka nimarãñu. Kire ã'mitiriþëairã imari, aþekurioka nareyabesarãñu. Supa imari Tuparâte yaþaika kurarãkare baaika upaka baarimaja nimarãñu. I'supakaja Cristoro'sioka baarimaja imari, mil rakakuri wejejë'rãka kika najã'merãñu.

Piyia Satanáre nakutekopeka

7 Mil rakakuri wejejë'rãka o'rirãka be'erõ'ð ja'atarükika kime Satanás.

8-9 Topi þoritirã Gog wãmeirã, supabatirã Magog wãmeirâte kiyaþaika upakaja baarüjebaraka kimarãñu ate. Gog, supabatirã Magog kopakaja ritatojo wejeareka Tuparâte yaþabeyutatarã nimarãñu.

I'sirokaþi nare kiþakirãka ã'mitiritirã ritaja ka'iaþi narêrîrãñu, þitã'mua Tuparârirãka ko'api'yaokaro'si. Têrîrikaja rikimarã nimarãñu ritaja tatakara po'imaja. Supa imari, Tuparâte wãtaka õñurâre imaweje namoraþe. I'supaka nabaako'omakaja ïmipî peka Tuparâte kimajamarâre ña'atarãñu, nimaupatiþi nooriyaokaro'si.

10 I'supakajaoka peka azufreþi jû'rêpiritirã Satanáre, po'imajare þakirimajire, kitaarãñu. I'sia ruþubaji sarekajaoka werikaþakiaki, supabatirã

“Tuþarâte bojaþjirimaji ñime”, ãrïþakiroyikakite kitaekarõ'ðrã simaraþe. I'supaka nare kibaamaka ñamiareka, ñamiarekaoka ba'iaja jðarîji torã nimarãñu.

Po'imajare imaeka mirâka uþakaja ðatirâ þiyitaka sawapa Tuþarâte nare jëñerûkia

11 I'supaka simaraþaka be'erõ'õ jo'baka têrîki ruþarikûmuá boitaka imaraþakarâ ð'rîkate ruþamaka ñiarape. Ritaja ima bo'ibajirâ têrîkiji kimamaka, kîaraþaka wâjîtâji ritatojo wejea riraþaka. I'supaka baawa'ri aþekurioka maiberijika sajarape.

12-13 Riaþakiakarâ ña'miririkarâ þuþamirâka supabatirâ reyaekarâ þuþamirâka tuikarõ'ðrã ima þoatirâ ðñia kijariþe'rîrûjerape ate. Reyaeka mirârâ ðñia jariþe'ritirâ, torâ ruþaraþaki wâjîtâji narîkajiyemaka ñiarape. Imatiyrimaja, imatiyabeyurâoka nimaraþe. Torâ narîkajiyeraþaka þoto þapera þûñu Tuþarâte wierape. I'sipûñurâ ritaja þo'imajare baaeka mirâka o'oeka imaraþaka. I'supaka simamaka sareka ðatirâ, “Ikuþaka baaeka mirârâ mijâ ime”, torâ ruþaraþakite nare ãrâpe. Supabatirâ “Ikarakamarâ nime yika imarûkirâ”, ãrîwa'ri kio'oeka þûñuoka kiwieraþe.

14-15 I'sia be'erõ'õ reyaeka mirârâte imaeka mirârõ'õ rðrârî e'etirâ þeka azufreþi jû'rëiritarâ Tuþarâte sataaraþe. Supabatirâ þapera þûñurâ “Ikarakamarâ nime yika imajiparûkirâ”, ãñua kirikaraþapûñurâ nawâmea o'oþi'aberikarâte ðatirâ þeka jû'rëiritarâ nare kitaaraþe. I'supaka baawa'ri aþekurioka nare kîabesarãñu.

21

Wejea mamaka, wejepeema mamaka imarūkia

¹ Ritatajo ka'ia, riaþakiaka, wejepeema riraþaka be'erõ'õ, mamaka ate Tuþaräte ka'ia, wejepeema þo'ijiamaka ñiarape.

² I'suþaka simamaka jia oyajia baabaraka nimarûkirõ'õ mamaka Jerusalén Tuþarä þo'ipi ruira'atirã saña'rîpañamaka ñiarape. Íakõrõ je'e: Rõmo þitañi'aerã baaeka kotõmite kore ïajiyuokaro'si saya jia jääweitirã koima upaka jiyurika imarõ'õ simaraape.

³ I'suþaka sabaaraþaka be'erõ'õjite, Tuþarä ruþarikûmu imarõ'õþi ikuþaka jäjirokapi sârïkorape:

—Mija ïabe. ïPo'imajaka Tuþaräte ime mae! I'suþaka simamaka, “Mabo'ikakurireka Tuþaräte ime”, ãrïrika imabeyua. Po'imajaka Tuþaräte ima simamaka, i'suþakajaoka nime naro'si, “Yija ïpamaki mime”, kire ãþaraka.

⁴ Tuþaräka imarimaja nimamaka reyarika, ba'aja þuþaririka, oririka, ã'mika najüakopekaoka imabesaräka mae. Suþabatirã nare kijiyiþuþayeräñu ate norikoreka. I'suþaka simaräñu bikija ba'aja jüarika imakoþeka imabeþakä'ã,—sârïkorape mabo'ikakurirõ'õþi.

⁵ Toräjirã kiruþarikûmuarã ruþatiirã ikuþaka Tuþaräte yire ãrïkorape:

—Miabe, ritaja bikija imakoþeroyireka, mamaaka oyajia sõ'toarã yo'ayu mae,—kêrïkorape.

I'suþakajaoka,

—Ika mire yibojaika uþakaja samio'obe. Mire þakibeyuka yi'i. Mire yibojaika uþakaja ñamají simarãñu,— yire kéríkoraþe.

6 I'suþaka yire ãríweatirã, ikuþaka yire kibojakoraþe ate:

—Koþakaja ritaja yijieyu mae. I'suþaka simamaka Alfa, Omega uþaka imaki ñime. Alfa ñime ñañu ritaja þo'ijiaekaki imarí. I'suþakajaoka Omega ñañua “Ñamají wejea tiyirújerúkika ñime”, ãrírika sime. Okoa ukurika mare jitotiyaika uþaka yire þupajoatirã, yire jéñeirâte ba'iaja najúeka be'erõ'õ yiþð'irã netarâka poto ðño okoa waþamaríaja nare yisílarãñu nimajipaokaro'si.

7 I'suþakajaoka yibaarãñu yire ã'mitiriþearija'atabesarãñurâte. Yire takaja jiyipuþaka õrírãñurã þuri, yimakarã uþakaja yika imarãñurã.

8 Jesúre ã'mitiriþeabeyurã þuri ikuþaka baarijayurã: “Po'imajare mare ã'mijña'si”, ãríwa'ri kire ã'mitiriþeabeyurã, i'suþakajaoka yiyapabeyua baairã, þo'imaja jäärimaja, nayaþaika uþakaja römitikaka wã'imarírijayurã, suþabatirã þo'imajare bitarijajurâteoka wëkomaka yibaarãñu. I'suþakajaoka waþuju imaja jérâka jiyipuþayeeirã, suþabatirã þakirimajareoka þeka jú'lëiritarã nare yitaarãñu aþekurioka nare ïakoreka,— yire kéríkoraþe.

Mamaka Jerusalén wãmeika

9 I'suþaka simaraþaka be'erõ'õ ð'ríka ángelte yiþð'irã etaraþe. Iki imaraþaki ð'potëñarirakamarãkaki ba'iaja þo'imajare jüarükia seroarã rikaeka mirãki. Mae, ikuþaka yire kérãþe:

—Dajoa, Oveja weiwa'yua uþaka imaki rūmuro'si imarūkikote mire yibeaerā,— yire kērāþe.

10 I'suþaka yire kērāþaka be'erō'õ, Espíritu Santore yire jeyobaamaka ikuþaka yire sabearaþe: Pusia jo'baka īimitakarāja ima ruþututuarā yire ke'ewa'raþe. Torā kika yeýaraþaka þoto ba'iajabaarükimoto, mamaka Jerusalénwejea Tuþarā þō'iþi ruira'atirā saña'rīpañiarapaka yire kibearaþe.

11 Mia je'e, i'siwejea þuri Tuþarāte yaaboaikapiji yaaboiweje imarapaka. I'suþaka imawa'ri ãta jasþe wāmeika jia waria mayoïwaþu'ataika uþaka ðirō'õ simaraþe.

12-13 I'sia wejerijerā jia īmirā jaarākueka simaraþe. Suþabatirā ī'þoü'þuarāe'earirakao koþerekaika simaraþe. Jā'ãtipē'rōtopi maekaraka koþereka, wayeruþitiþē'rōtopi i'siaraka koþerekajaoka. Suþabatirā wejerīrīka þē'rōtopioka i'siraka koþereka, ma'karoka þē'rōtopi i'tojīrājaoka koþerekajaika simaraþe. Israelkarā ī'þoü'þuarāe'earirakatatarā imarā wāmea ī'rāba'iji koþereka rakakaja o'oþi'aeka imarapaka. I'suþakajaoka koþereka rakakaja ī'rārimaki ángelrākare sareka rīkarape.

14 I'suþaka simamaka, ãta þāðateka õrīa'si ãrīwa'ri ī'þoü'þuarāe'earirakao sajā'ärā ãta jo'bari'okapi turiruþamo'meka simaraþe. ī'þawājoü'þuarāe'earirakamaki Oveja weiwa'yua uþaka imakte pūataekarā, apóstolrāka wāmea jī'ítaraþaka, nimaraþaka uþatiji ãta imaraþaka simamaka.

15 Ángel yika jairapaki wejea kijérābaarükia orokaka baaeka rikaraþaki, koþereka, suþabatirā

āta pāātateka jērābaarūkiaro'si.

16 Suþa imari sakijérābaamaka, dos mil doscientorakakuri kilómetro rō'ðjīrā oyiaja sajérāka simaraþe, sajo'baka, sañoakaoka.

17 Āta pāātateka po'imajare jērābaaikapí sakijérābaamaka, sesenta y cinco metros rō'ðjīrā mo'rīa simaraþe.

18 Jasþe wāmeika ātakaka baaeka simaraþe wejea āta pāātateka. Suþabatirā aþeapi rukebekaja orotakakaka baaekaweje simaraþe.

19 Suþabatirā āta pāātateka rokarā ð'poü'þuarāe'earirakao āta ima, jia jiurika āta wapajā'rīakaka baaeka simaraþe. Mamaríkao, jasþe, jia waria ya'tarikakaka imaraþaka. Rokajíkao zafiro wejeþema jī'mia uþaka imaraþaka. Ð'porokajíkao wāmea ágata þūñua uþaka jī'mia imaraþaka. Maekarakaorokajíkao esmeralda imaraþaka.

20 Suþabatirā botarakaorokajíkao āta ónice jū'aka boiaþitiyika yariraka imaraþaka. Ð'rāþitarakaorokajíkao jia jū'aka cornalina imaraþaka. Ð'rōtēñarirakaorokajíkao jū'sipoa crisólito imaraþaka. Ð'potēñarirakaorokajíkao jī'mia berilo imaraþaka. Maekarakaotēñarirokajíkao jū'sipoa topacio imaraþaka. Botarakaotēñarirokajíkao crisoprasta jī'miajaoka imaraþaka. Piyio bo'io wejeþema uþaka jī'mia āta jacinto imaraþaka. Piyio imaraþaka amatista arebosiakaka.

21 Ð'poü'þuarāe'earirakato koþereka ñiarape. Sarakakaja ð'rō þperlakaka baaeka simaraþe. Suþabatirāoka wejeñe'metāji imaraþaka ma'a

apeapitiyika rukubekaja orotakakaka baaeka imaraþaka.

22 I'sia wejareka Tuþarâte jiyipupaka ðrîwi'ia ðatðþoberaþaki yi'i. Maiþamaki Tuþarâ ritaja ima bo'ibajirâ têrîrikaja imaki, suþabatirâ Oveja weiwa'yua upaka imakiteoka naþð'irâja nimamaka nayaþairõ'ðrâja þo'imajare nare jiyipupayeeraþe. I'supaka simamaka nare jiyipupayeerûki wi'ia imabeyurõ'ð simaraþe.

23 I'supakajaoka ritaja ima þemawa'ribajirâ jiitakiji Tuþarâte imaraþarõ'ð imarî, ikiji torâ yaaboaroþaki. Suþabatirâ Oveja weiwa'yua upaka imakioka i'supakajaoka kiyaaboaroþe. Suþa imarî aiyate yaaika, ñamikakite yaaboaikaoka yaþabeyurõ'ð simaraþe.

24 I'sia wejea yaaboaikaþi ritatojo wejareka imarâte jia imarijarirâñu. Niþarimarâ narikarijayua waþajâ'rîa imatiyaikakaka e'era'atirâ Tuþarâte nijirâñu kire jiyipupaka ðrîwa'ri.

25 I'supaka nabaarûkirõ'ð imarî, wiekaja kopereka imajiþarijarirûkirõ'ð simarâñu. I'supaka simarâñu ñamia imabesarâñurõ'ð imarî.

26 Torâ ritaja waþajâ'rîa imatiyaikakaka ritatojo wejareka imarâoka narikaika e'era'atirâ Tuþarâte nijirâñu kire jiyipupayeewa'ri.

27 I'supaka simamaka Tuþarâte yaþabeyua imarûkimarîrõ'ð imarî ba'iaja baarimaja, þakirimajareoka sakâkabesâñu. Oveja weiwa'yua upaka imaki þaperâ þuñurâ, "Ikarakamarâ nime yika imarûkirâ", ãrîwa'ri nawâmea sareka o'oþ'aekarâ takaja kâkarûkirõ'ð simarâñu.

22

¹ I'suþaka yire kibearaþaka be'erõ'õ, jia waria ima riaka õñio okoraka imajíþarükiria ángelte yire bearape. Tuþarã ruþarikümu, suþabatirã Oveja weiwa'yua uþaka imaki ruþarikümuarã saruþaka imaria simaraþe.

² Wejeñe'metäji ma'a imaraþakarã sañe'metäjite juruteþaria simaraþe. Suþabatirã i'siriarijereká ï'paþë'rõto wã'tarãja õñio yaþua rïkajiyerapeka. ï'rïka aiya o'atarimarïaja ruirijayua simamaka, ï'râkuri wejejë'râkareka ï'poõ'puarã'e'earirakakuri ruirijayua simaraþe. Ritatojo wejeareka imarâte jiiokaro'si õñioka simaraþe sapûñua.

³ Suþabatirã Tuþarâte ïariþe'yoika imabeyurõ'õ simamaka, "Ba'iaja simarû", kërîrûkimoto simarâñu. Torã Tuþarârika, suþabatirã Oveja weiwa'yua uþaka imaki ruþarikümu imarâka. I'suþaka simamaka ritaja torã imarâñurã Tuþarâte yaþaika uþaka oyiaja baabaraka kire najiyipuþayeerijarirâñu.

⁴ Maekaka maki Tuþarâte ïabeyua simako'omakaja, wejea mamaka kiþo'ijiarâñurõ'õrã þuri kire ïarika imarâka. Suþabatirã kiwâmea nakû'areka kio'oþarâñu.

⁵ Suþabatirã maiþamaki Tuþarâja nare kiyaaboarâñurõ'õ imarî, aiyaka, yaaboaika yaþabeyurõ'õ simarâñu. Suþabatirâoka ñamia imabeyurõ'õ simarâñu. I'suþakajaoka torã kika jâ'mebaraka nimajíþarâñu.

Jesucristore etarükia koyiaja jariwa'yua

⁶ I'sia be'erõ'õ ikuþaka ángelte yire ãrâþe ate:

—Ritaja makārārūñuroka uþakapí Tuparāte mire īarūjeika, mire kiā'mitirirūjeikaoka rita ima. I'suþaka simamaka ritaja mire yibojaika uþakaja simarāñu. Maiþamaki Tuparā imaki kiro'si bojaðirimajare jia jaiwārūerā nare jeyobaarijayuka. I'suþaka imaki imari, ikijoika imaki ika ritaja mire yibojaerā yire þūatarapaki,—yire kērāþe.

7 Suþabatirā ikuþaka yire kērāþe ate:

—Ikuþaka Jesúre ãñu: “Mija ã'mitiþe. Ñojimarñji mijá þō'irā ya'rirāñu ate. I'suþaka simamaka, ika majaroka ‘Ikuþaka simarāñu’, ãrīwa'ri Tuparāte bojaekakaka o'oeka þūñurā yi'yurā jijimakapí imarāñurā”, kērībojayu,— ángelte yire ãrāþe.

8 Juan ñime ika ritaja ïatirā, sã'mitiritirāoka so'oiki. Ángelte yire sabearapaka þoto jiyipuþaka kire õrīwa'ri kiwājítäji yimo'ipäñaþaraþe.

9 Ikuþaka þuri yire kērāþe:

—Mimo'ipäña'si. Miuþakaja Tuparāte yaþaika uþakaja baaiki ñime yiro'sioka. Tuparāro'si bojaðirimaja, suþabatirā ika þapera þūñu o'oeka yi'yurā uþakaja imaki ñime. I'suþaka simamaka, Tuparāte takaja mijiyipuþayeebe,— ángelte yire ãrāþe.

10 Torajírā ate ikuþaka yire kērāþe:

—Ika majaroka mio'oika, þo'imajare miõrīrūþebe, samio'oika uþakaja simarükia koyiaja jariwa'yua simamaka.

11 Koyiaja sajariwa'þakā'ã, ba'iaja baarimaja þuri nima uþakaja nabaarijaririþaye'e nayaþaika uþakaja nimþarū. I'suþakajaoka ba'iaja þuþajoairā naþuþaka nare ãñu uþakaja

naþuþajoaþarū. Suþabatirā “Jia baairā nime”, Tuþarāte nare ãñurā þuri jijimaka kiyapaika baabaraka nimarū. I'suþakajaoka Tuþarāte jiyipuþaka õriwa'ri ba'iaja baarika ja'atarika yaþairāja sanaja'atarijarirū,— ángelte yire ãrāþe.

12 Ikuþaka Jesúre ãrāþe:

—Mija ñabe. Ñojimaríji mijá þõ'irā ya'rirāñu ate. Mija þõ'irā eyatirā po'imajare baaeka uþakaja jia baaekarāte, i'suþakajaoka ba'iaja baaekarāte simauþakaja sawaþa nare yibaarāñu.

13 I'suþaka yibaarāñu Alfa, Omega uþaka imaki imarī. Yi'ipi ãriwa'riji ritaja simaü'mueka. Suþabatirā yi'ipi ãriwa'rijioka ritaja ima tiyirāka.

14 Ba'iaja nabanika jújerüjekarā saya uþaka ima jariroaka ka'imarīa jääirā uþaka imarā. Í'rātarāja imarā wejea mamaka Tuþarāte po'ijiarāñurõ'õrā kãkarükirā. Suþabatirāoka torā eyatirā õñio yaþurika ba'arükirā. I'suþaka imarāñurā imawa'ri, jijimaka torā nimarijarirāñu.

15 Mia je'e: Aþerāte bitarijayurā, nare sajitoika uþakaja aþerāka wã'imarírijayurā, po'imajare jäärijayurā, waþuju imaja jéraka jiyipuþayeeirā, suþabatirā þakirikaþiji imarijayurā, Tuþarāte yaþabeyua baawa'ri, kiþõ'irā aþekurioka eyabesarāñurā.

16 I'suþaka simamaka yi'i, Jesús, i'sia majaroka mijare ángelte bojaerā kire yiþüataeka, yire yi'riwa'ri rẽrřijaparaka jijimakaþi sõriwärürrijayurā mijá imamaka. David imaroyikaki riþarāmi miräki ñime. Yireka þuþajoawoitirā “Wärřrika ru'ara'aerā baaika ruþujíte warara'aiki tã'þia

jo'baki uþaka Tuþarâte þüatarâki kimarâñu", Moisés imaeakakite o'oeka,— Jesúre ãrâpe.

17 Espíritu Santo, supabatirã Oveja weiwa'yua uþaka imaki jeyomako* ï'râtiji oyiaja jairã.

—Mija i'tabe Cristore yi'yurã mijayaokaro'si,— þo'imajare nañu.

I'supakajaoka aþerâte narîrû sâ'mitiyurã naro'si.

—Öñio okoa ukurika mijare jitomaka, wapamarâja sukuri mijaya i'tabe,— nañu.

18 —Ika þápera jaiika â'mitiririjarirâñurâte, yi'i, Jesús ikuþaka nare sabojarijayuka: Ika þápera þüñurã o'oeka ima þemawa'ribaji noñu uþakaja þupajoatirã o'orâñurâte ba'iaja Tuþarâtebaarâñu ika þápera þüñurã âñu uþakaja.

19 Suþabatirã ika ñañua wapuju þakibaraka ï'râribal'i e'etairã öñio yaþurika ba'arükimarîrâ nimarâñu. I'supaka imarâñurã imarî, wejea mamaka Tuþarâte þo'ijiarâñurô'ðrâ eyarükimarîrâ nime. Iþüñurã ñañu uþakaja simarâñu ba'iaja baarimajaro'si.

20 “Rita iþüñurã sâñu”, âñuka imarî, “Ñojimarîji mijaya þo'irâ ya'rirâñu ate”,— Jesúre âñu.

—Meñu uþakaja simarû. Mi'tabe Ñipamaki Jesús,— mire ñañu.

21 Maiþamaki Jesús ritaja jia oyiaja Tuþarârirâte kibaarû. I'supaka oyiaja simarijarirû.

I'tojîrâja sime ruþu.

* **22:17** La esposa del Cordero representa los creyentes en Jesucristo.

**Tuparã Majaroka
NT Portions in Tanimuca-Retuarã**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tanimuca-Retuarã

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The Portion only

in Tanimuca-Retuarã

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
4e379460-3432-5782-bd03-3b795b62c06a